

jaarboek
1970-1971

HEBBEN MEDEGEWERKT
AAN HET SAMENSTELLEN VAN DEZE UITGAVE

de heer dokter FRANS MOENS
de heer HUBERT VAN CAUTEREN
de heer ETIENNE QUINTIJN
mevrouw LOUIS VAN DEN ABBEELE-VERCAUTEREN
de heer ROBERT ARENS
de heer GUSTAAF FRANÇOIS
de heer CAMIEL COLMAN
de heer GERARD BEIRENS
de heer ALFONS BURM

WOORD VOORAF VAN DE VOORZITTER

Het probleem van het leefmilieu is thans akueel geworden. Zowel de natuur waarin we leven als de mensen waarmee we samenleven, ondergaan sterke wijzigingen.

Wat de natuur betreft is het in Zele vooral de vervuiling van de wateren, die beangstigend wordt. Bij een wandeling langs de Durme- of Scheldeboorden kon men tot voor kort genieten van de frisse lucht en het was een lust voor het oog om te kijken naar het heldere, kabbelende water. Thans bij een warme zomerdag, vermijdt men de dijken omwille van de walgelijke geur en de trieste aanblik van de zwarte, troebele stroom.

Zuiveringsstations zijn dringend nodig, maar zullen niet volstaan. We zullen ons een zekere tucht moeten opleggen om het rioolwater minder te bevuilen. Onze konsumptiemaatschappij zal zich moeten beperken tot het produceren van wat werkelijk noodzakelijk is. Als we ons niet vrijwillig beperken en eenvoudiger gaan leven, gaan we ons vergiftigen door ons eigen afvalprodukten.

Naast de natuur bestaat ons leefmilieu uit de mens zelf. Door de veralgemening van het secundair en hoger onderwijs is de geest van de mens verruimd en voelt hij zich geprangd in de oude structuren. We zijn op zoek naar nieuwe normen en ondertussen leven we in het ijle. De oude gebruiken worden niet meer gevolgd en de nieuwe hebben nog geen vaste vorm gekregen. Dit scheidt onbehagen en onzekerheid. De mens heeft geen houvast meer, hij voelt zich eenzaam en mist de geborgenheid in de samenleving. Wanneer de omstandigheden ongunstig worden, begint hij te denken aan wanhoopsdaden.

Deze omwenteling in de menselijke geest is onvermijdelijk en noodzakelijk; veel kan en mag veranderen, doch één principe moet blijven, d.i. de liefde tot de medemens. Iedereen, doch vooral de eenzame mens in nood, heeft in de eerste plaats behoefte aan een warm, meevoelend hart. Als de liefde de richtlijn blijft voor ons denken en handelen, zijn we op de goede en veilige weg.

Wat zou het schoon zijn te leven als broeders en zusters in een ongerepte natuur !

Dr. Frans MOENS

JAARVERSLAG VAN DE SECRETARIS

Het tweede werkjaar van de kring was zeker een der hoogtepunten welke een Heem- en Oudheidkundige Kring kon kennen. Immers alles stond in het teken van een mooi, zo vrouwelijk beroep, als de Kunstkant, welke tot in de details zou doorgelicht en uitgesteld worden. Dat de Zeelse Kunstkant een waar kunstambacht bleek te zijn, werd vooral in deze tentoonstelling aangetoond.

Reeds op 25 november werd een aanvraag ingediend om het in bruikleen krijgen van een authentiek stuk; nl. een sluier, geschonken aan koningin Elisabeth in 1920. Deze sluier was in Zele gemaakt.

In februari 1970 werd tijdens de bestuursvergadering gesproken over het probleem van de huisvesting van de kring, alsmede over de aangekochte en verworven bezittingen. Met verschillende eigenaars werd contact genomen, doch een definitieve beslissing kwam er nog niet.

Er werd medewerking verleend aan de actie „Boomplanting”, en enkele bestuursleden plantten daadwerkelijk mee. Ook tijdens de vergadering (20 febr. '70) werd besloten dat er een Gemeentelijke Cultuurraad moest komen. Aan menig kunstschilder welke in onze gemeente tentoonstelde, werd medewerking verleend. Zo ook aan Mw. De Mets-V. D. Heule, G. Verheirstraeten, U. Gerlo, G. Steel, enz.

Dank zij de belangstelling en werkzame gewoonte van een der bestuursleden, kwam ook de T.V.-ploeg Echo op 30 april te 21 uur een opname maken van de aloude „Meizang” welke te Zele nog steeds in trek is. Het was op 9 mei dat deze opname door de B.R.T. werd uitgezonden.

Het was tenslotte op zaterdag 27 juni 1970 dat de plechtige openstelling van expo 2 gebeurde. Deze expo, in de raadzaal van

het gemeentehuis, kende een groot succes. Bij de vooropening kwamen niet minder dan 985 studenten en scholieren van Zele deze tentoonstelling bezoeken.

Tijdens de openingstoespraak door de voorzitter van de kring, Dr. Moens, kwam de historiek en de evolutie van het kantwerken aan het licht. Een muzikaal intermezzo, pianorecitals, onderbraken even de toespraken. De heer Huys, inspecteur voor kulturele aangelegenheden van de provincie Oost-Vlaanderen, nam daarop het woord. Hij verklaarde bondig het belang van de plaatselijke kunstambachten en bekende tevens voor een volslagen verassing, aangename in dit geval, te staan. Hij loofde vooral de inspanningen van de Heem- en Oudheidkundige Kring. Tevens betrok hij in deze wensen ook de kunstkring Were-Di. Hierop verklaarde schepen Poppe deze expo voor geopend. Hij vroeg ook aan insp. Huys en de aanwezige arrondissementscommissaris, heer De Wit, het gemeentebestuur te steunen waar het gaat om het Kultureel Centrum. Mw Vermeire, kantwerkster, bewerkte enkele kantmotiefjes, en talrijke kijkers verdrongen zich rond haar werktafeltje. Kanten vliindertjes werden aangeboden. Voorzeker een prettige en aangename avond, gezien de meeste bezoekers rond 21 uur de zaal verlieten. In een volgende bestuursvergadering dankte de voorzitter ook de dames die meegeholpen hadden aan deze expo.

In september werd een geleid bezoek gebracht aan het museum Van Bogaert-Wauters te Hamme. Verder was een wandeling voorzien langs de Schelde- en Durmedijken. Ook sloot de Kring aan bij de Oost-Vlaamse Heemkringen.

Oktober werd een belangrijke maand. De ondervoorzitter, Dr. Avil Geerinck, werd tot burgemeester van Zele verkozen. Op de inhuldigingsplechtigheid was de Kring vertegenwoordigd.

November was een maand van belangrijke problemen : zo o.a. in verband met het kunstschip P. Gorus enz.

Op 22 december ging een filmvoorstelling door. Deze voorstelling kwam er door een samenwerking van drie verenigingen : Heem- en Oudheidkundige Kring, Were-Di en Davidsfonds Zele.

Uitzonderlijk succes : het meesterwerk van Pasolini : „Edipo Re” naar de Griekse tragedie van Sophokles.

Als slotprestatie was er dan nog de studieuitstap naar Rotterdam. Deze ging door in samenwerking met Were-Di. In een bijtende koude werd de reis wel verwarmd door de charme en het wonderlijke van de moeilijk te begrijpen Salvator Dali. Zij het dan enkel door het zien en bewonderen van zijn werk en zijn ontwerpen voor juwelen.

Hiermede zullen wel de bijzonderste prestaties van 1970 opgesomd zijn.

Reeds op 21 januari had de eerste vergadering van 1971 plaats. Dat dit jaar een bijzonder jaar zou worden bleek al uit de eerste beslissing van de bestuursleden. Er werd afstand gedaan van het project „Oude Volksspelen” en maar liever doorgezet op een huldebetoon P. Gorus.

Op 9 februari werd een schrijven gezonden aan de koninklijke commissie voor monumenten, ter behoud van de omgeving van het Kasteel te Zele Hoek, dit terwille van de historische waarde van dit gebouw. Ook werd de speciale aandacht gevraagd aan de kerkfabriek voor de kalvarie (houten kruis) met het oog op dringende herstellingen.

Op 15 februari werd een bezoek gepland aan het Instrumentenmuseum te Brussel. Op 19 februari was de Kring te Lokeren voor een uitstap in het Molsbroek, en op 28 februari kwam een geleid bezoek tot stand aan Ebes. Einde februari zond de Kring een aanvraag in aan de heer De Moor (dienst toerisme in O.-VI.) namens het aan te brengen „P. Goruspad”.

Maart kende een aanpassing van het huishoudelijk reglement, en de aanvulling tot twintig bestuursleden. Het was op 19 maart dat de Algemene Vergadering doorging in het gemeentehuis. Het jaarverslag werd goedgekeurd, het financieel verslag eveneens. Nadien sprak de heer Renaat Van der Linden over „Het Bolderspel in Vlaanderen”. Ongemeen levendig en onderhoudend, boeide spreker de mensen. Een lach en een goedkeurend gemompel bleven niet uit de zaal. Waar lic. Renaat Van der Linden spreekt moet men volgen en vrolijk besluiten : „Die kan het toch zeggen”.

April zag het bezoek van kunstschilder Urbain Gerlo met enkele van zijn beste werken. Met fierheid werkte de kring hieraan mede. Deze man leert de huidige schilders nog naar de schoonheid in de natuur kijken en genieten. Zijn hand is een parel voor Vlaanderen. Vermelden wij terloops nog dat ook bomen werden geplant, zelfs door onze ondervoorzitter en andere bestuurs- en stichtende leden. Ook de natuur vergt onze bijzondere aandacht. Het werd dan 25 april, Dag der Natuurbescherming. Niet minder dan vier geleide wandelingen werden ingericht. Zo wandelden al leden te Hamme „Bunt”; aan de Moervaart; te Eksaarde „De Lede” en te Barel-donk langsheen het wondermooie meer.

De voorzitter deelde mee dat een onderzoek gaande is naar de mogelijkheid het aloude kerkorgel degelijk te laten herstellen (St.-Ludgeruskerk).

Juni zag een geleide wandeling naar Sombeke-Dries, met een bezoek aan het kasteel en aan het woonhuis van wijlen Edmond Verstraeten.

Het was tenslotte 26 juni geworden toen de grote dag voor de expo 3 aanbrak. Reeds te 17.15 uur kon de voorzitter, Dr. Moens, de meer dan 150 opgekomen belangstellenden begroeten. Speciale dank gaat naar de heer burgemeester A. Geerinck, de heer afgevaardigde van de Minister van Nederlandse Cultuur, Mr. Juwet enz. Hij onderlijnde tevens de samenwerking die uitging van de twee kringen (Were-Di en H.O.K.) om in dit groots opzet te slagen. De feestrede werd uitgesproken door de heer R. Arens. Elders in deze uitgave vindt men integraal deze merkwaardige toespraak. Juffrouw Anne-Marie Moens en jongeheer Karel Moens vertolkten dan werken van Fiocco, Ravel en Isaye. De heer Juwet onderlijnde in een zeer gevatte rede dat in Vlaanderen aan cultuur gedaan wordt „Beter dan welke dienst ook, kunnen wij dit onder vinden en waarderen”, waren zijn woorden. Ook het belang van de schilderkunst moet onderlijnd. Tot slot sprak de heer burgemeester A. Geerinck enkele woorden van deelneming aan de familie Gorus bij het overlijden van mevrouw Gorus. In enkele rake trekken schetste hij wat hem bijbleef als beeld van Pieter Gorus, schilder bij uitstek van het landschap rond de Schelde.

Foto Bogaert.

Dr. Frans MOENS onthult de gedenksteen Pieter Gorus

Eén zin bleef in de zaal zeker hangen : „Zoals de hemel aan de Schelde is, zo is die hemel nergens. Dat heeft P. Gorus zeker ook zo geborsteld.” Hij verklaarde toen de expo voor geopend. Nadien werd het boek : „Pieter Gorus, zijn leven en zijn werk” aangeboden.

In het kader van de Sportveertiendaagse, werd op 19 september een wandeltocht ingericht daar waar het P. Goruspad ongeveer zou lopen.

Op 9 oktober werd een bezoek gebracht aan de Koninklijke Akademie te Dendermonde. Het gold hier een merkwaardige tentoonstelling van „De Dendermondse Schildersschool”.

Tenslotte was het op 31 oktober dat de gedenkplaat Pieter Gorus onthuld werd. Deze kunststeen werd aangebracht in de gevel van het huis dat Pieter Gorus bewoonde in de Dijkstraat te Zele. Het zachte herfstweder was medewerker; in die zin hadden 76 personen onder wie verschillende kinderen van wijlen P. Gorus eraan gehouden hierop aanwezig te zijn. De heer R. Arens sprak in enkele zeer rake zinnen over het leven van P. Gorus hier te Zele, dat misschien wel de mooiste periode voor hem was; ook menige anekdote werd geciteerd. Hierop sprak schepen Frans De Looze de aanwezigen toe. Hij dankte vooral P. Gorus voor het mooie werk dat hij ons naliet. Zeker een grote verdienste was het dat de schilder P. Gorus ons leerde kijken naar onze streek, zij het dan vooral naar de Scheldeboorden, de meersen en de mooie boomgaarden. Schepen van Cultuur Fr. De Looze besloot : Wij moeten fier zijn op P. Gorus, zoals wij moeten fier zijn op onze mooie streek. Pieter heeft onze grond waardig vereeuwigd. Het was tenslotte de voorzitter van de Heem- en Oudheidkundige Kring, Dr. Fr. Moens, die de eer genoot het Zeelse vaandel van de gedenksteen weg te nemen. Tevens dankte hij de heer en mevrouw Pas voor de bereidwilligheid om de steen hier te laten plaatsen, hij dankte de medewerkers, ook het Noordstarfonds, voor de belangrijke financiële steun. Een receptie besloot de plechtigheid hier aan het huis. Nadien volgde een wandeling in de omgeving. Een mooi slot voor de gelukke samenwerking van beide kringen.

H. V. C.

EXPO II

ZEELSE KANT - ZEELSE SCHILDERS

De tentoonstelling „Zeelse kunstkant - Zeelse schilders”, ingericht door de H.O.K. van Zele, in de raadzaal van het gemeentehuis, heeft niet alleen de Zelenaars te been gebracht maar tevens veel bezoekers uit het gewest en volgens de naamtekeningen in het gastenboek, talrijke personen uit het buitenland o.m. uit Nederland, Canada, de Verenigde Staten, India en Frankrijk.

Expo II was toegankelijk van zaterdag 27 juni tot zondag 2 augustus 1970. Gedurende de vooropening kregen de Zeelse lagere, middelbare en technische scholen de gelegenheid een klassikaal bezoek te brengen.

Op zaterdag 27 juni werd te 18 uur de tentoonstelling geopend in aanwezigheid van talrijke prominenten w.o. dhr De Witte, arrondissementscommissaris, Dr. P. Huys, Inspecteur voor Kulturele Aangelegenheden van Oost-Vlaanderen, de heren Schepenen Fame-laer en Poppe en onder grote belangstelling van leden en stichtende leden.

Voorzitter Dr. Moens heette iedereen welkom en schetste kernachtig het doel van deze tentoonstelling met zijn dubbel thema : kant en Zeelse schilderwerken. Hij dankte het gemeentebestuur, het expo-comité en al de personen die een of ander stuk in bruikleen gegeven hadden.

In het muzikaal intermezzo brachten achtereenvolgens juffrouw Anne-Marie Moens op piano de Sonate in la klein van Mozart en Juffrouw Françoise Janssens uit Berlare, Variaties in sol groot van Mozart. Dit recital, door twee leerlingen van de heer Louis Pas vertolkt, werd naar waarde geschat.

Toespraak van Voorzitter Dr. Frans MOENS bij de opening van de

Foto Bogaert.

Dr. P. Huys hield een gevatte toespraak waarin hij vooral de doelstellingen van de H.O.K. onderstreepte en zich verrast toonde door de artistieke kwaliteit van de Zeelse kunstkant. Ook in de schilderwerken met hun verdwenen hoekjes leeft langs de heemkunde ons volk verder.

Tenslotte opende de heer Schepen Karel Poppe de tentoonstelling na een korte toespraak waarin hij de H.O.K. gelukwensde voor het initiatief en zijn werking ten bate van de Zeelse gemeenschap.

Ruim 150 genodigden en leden bewonderden die zaterdag de honderden kostbare stukken van de tentoonstelling die op waardige wijze werd geopend, gevolgd door de traditionele receptie.

We hebben de prestaties van de Zeelse huisvrouwen uit het verleden leren waarderen. Niet alleen de noodzakelijkheid om voor het gezin iets meer te verdienen maar ook de kunstzin werd naar waarde geschat. Uit de honderden tentoongestelde werken — een overvloed van Venetiaanse en Brusselse kant — en vooral voor de zeldzame kunstwerken stond iedereen verstomd voor de ragfijne prestatie en het engelengeduld waaraan de vrouwen eindeloze uren hebben besteed om een stukje „blommewerk” af te werken. Ook het sociale werk van wijlen Minister Edmond Rubbens, van Maurice Van Haver, van Rosalie Vergeylen en zoveel andere bekende en minder gekende werkers, werd in het daglicht gesteld.

Kortom de Zeelse naaldkant kwam terug in de volle aktualiteit staan. Voor de bezoeker werd het een aantrekkingspleister zoals er zelden een onderwerp werd uitgewerkt. Onder de ouderen werden herinneringen opgeroepen van tientallen jaren terug terwijl de jeugd een beter inzicht kreeg in de arbeid, de kunstzin en de levensomstandigheden van de mensen van vroeger.. Door deze tentoonstelling heeft de H.O.K. de kant willen vereeuwigen. We menen dat zij daar tenvolle in geslaagd is want door het samenbrengen en presenteren spande de Zeelse kant de kroon gedurende de verlofmaanden van 1970.

Om het geheel nog meer kleur te geven werden werken van Zeelse schilders van vroeger en nu samengebracht. Het betrof uitsluitend schilderwerken met als onderwerp „Een of ander hoekje

van Zele". Van de ingezonden werken vonden er 79 een plaats in de tentoonstellingszaal. De schilderijen waren afkomstig van 23 verschillende Zeelse schilders.

Al was de kant wellicht het hoofdmotief toch waren de schilderwerken een speciale attractie. De vele pittoreske en vaak verdwenen hoekjes van oud-Zele riepen verre herinneringen op. Anekdoten werden opgehaald en iedereen wist toch iets over een en ander verdwenen brokje Zele. Gezien in het kader van de heemkunde — en ook van de kunst — was deze eerder occasionele schilderijtentoonstelling een meevaller van formaat. Met belangstelling werden de werkjes bekeken van de oude Zwaanstraat, de Vierwies, het kasteelken, de molens en zoveel andere verdwenen hoeven, landschappen en gebouwen.

Het centrale punt van de tentoonstelling zou echter de kanten sluier zijn die in 1919 aan Koningin Elisabeth werd aangeboden. Door omstandigheden is men er niet in gelukt dit waardevol kunstwerk, produkt van Zeelse bodem, terug naar Zele te brengen, spijs de toestemming van het Hof en de talrijk angewende pogingen. In de plaats daarvan kon men een gelijkaardig kunstwerk exposeren dat ongetwijfeld een waardig vervangstuk was.

Nog enkele technische gegevens :

- 55 klassen van onze Zeelse scholen brachten een bezoek met een totaal van 944 leerlingen.
- Op 11 juli bracht de Vlaamse TV in „Echo" een kort maar interessant overzicht van de tentoonstelling. Na deze uitzending steeg de belangstelling, vooral van buiten Zele.
- 40 nieuwe leden traden toe tot de H.O.K.
- In totaal werden ongeveer 3 700 bezoekers genoteerd.
- Zeer bevredigende verkoop van tientallen kanten vlinders, reproducties oud-Zele van A. Bogaert en het ledenjaarboek.
- Een receptie met de nog actieve kantwerksters besloot de tentoonstelling op 2 augustus.

E. Q.

GESCHIEDENIS VAN DE KANTSCHOOL

Wat volgt is geen verhaaltje, maar een gewone vertelling over het ontstaan van de Kantschool te Zele.

De sociale toestanden in Zele waren bij het begin dezer eeuw niet zo schitterend te noemen. Er waren praktisch geen vrouwen die buitenhuis tewerk gesteld werden. Door het overgroot aantal uren per dag, van 7 uur 's morgens tot 7 uur 's avonds, gingen er weinig vrouwen naar de fabriek.

Alleen door huisarbeid werden er enkele centen bijverdiend. Sommige vrouwen zaten op een schamel handweefgetouw grove drol te spinnen en te weven; weer anderen sponnen koorden of haalden een pak jutezakken naar de fabriek, die zij dan thuis met de hand moesten zomen.

Maar zéér veel vrouwen verdienden het karig loontje van 1 fr. per dag door het maken van een „blommeken”, zoals de kantwerksters dat noemden; die meisjes en vrouwen werden dan ook „blommewerksters” of kantwerksters genoemd.

In Zele, Heikant, Durmen, enz., waren er vóór de oorlog van 1914-18 vele *kantuitgeefsters*. Zij kregen die opdracht door kooplieden van Brugge, Mechelen en Brussel, die de afgewerkte prachtstukken dan ook afhaalden en met grote winsten verzonden naar het buitenland. Bv. een zakdoekje dat de werkster 2,50 fr. werd betaald, werd in de Brusselse kantwinkels voor 25 fr. verkocht.

Er werden grote en kleine stukken gemaakt: sluiers, lopers, tafelkleden, vierkanten, ovaals die moesten dienen om geïncrusteerd te worden in bedspreien, tafelkleden, enz.

Het vlindermotief werd ook in grof en fijn werk uitgevoerd; de mode van toen eiste dat de fijne dame een kanten vlindertje droeg op haar feestkleed.

De grotere stukken werden in kleine delen verdeeld, zodat de kantwerkster goed en gemakkelijk haar kantje kon hanteren.

De uitgeefster kende haar werksters. De beste werksters kregen dan ook de meeste kans. Al die afzonderlijke delen werden dan samen „gelast” tot een mooi geheel.

Maar... het loon was karig en de inspanning groot. Ik hoor m'n moeder nog vertellen over de pinkende olielamp en over de glazen bol, gevuld met water, die de lichtstralen moest opvangen en dubbel weerkaatsen op de handen van de kantwerkster.

In de oorlogsjaren 14-18 ging de biezondere aandacht van wijlen Minister Edmond Rubbens naar die tak van arbeidsters die fijn en kunstvaardig de naald hanteerden en sprookjesbloemen vervaardigden. Hij wilde hun sociale toestand verbeteren en de kantnijverheid meer luister bijzetten. Hij ging op zoek naar de fijnste onder hen : Rosalie Vergeylen, Celine Vermeire en haar zusters, Josephine De Kimpe, Louise Rodrigues, de gezusters Robberecht en Adele en Rachel Vehent. Hij groepeerde hen en stichtte in 1917 de Kantschool in het huis van Mevr. de Secretaris Boeykens, toen bewoond door dhr Nijssens uit Gent.

Op het einde van 1918 kocht dhr Edmond Rubbens het huis nu bewoond door dhr Dr. Moens, en daar werd de echte Kantschool geboren, waarover hij eens met fierheid mocht getuigen :

„De Zeelse kant, de Krone spant, in even welk een land !”

Die jubelkreet werd dan ook gezongen in de hulde cantate die na de bevrijding uitgevoerd werd onder impuls van dhr Eugeen Famelaer, getoondicht door Meester Oscar Roels.

In de aangename omgeving van de school groeide het aantal werksters vrij uit. Mejuffer Rosalie Vergeylen werd bestuurster van de school. De kantwerksters zaten met zes aan een tafel, gerangschikt volgens de aard van hun werk.

Opdat de school zou gesubsidieerd worden, moest er aan verschillende eisen voldaan worden.

„Mijnheer Edmond” zoals wij hem allemaal mochten noemen, ontwierp sierlijke tekeningen, zocht naar andere opgaven, gaf mij de opdracht ook tekeningen te schetsen voor storen. Door zijn relaties met andere inrichtingen als daar waren in Brussel en Brugge, werd het afzetgebied zeer uitgebreid. Om aan een zestigtal arbeidsters werk te verschaffen, moesten er heel wat bestellingen zijn.

Een bekwame kantwerkster.

Elke woensdagnamiddag was het tekenles, om de meisjes te bekwamen en hun kant nog sierlijker te borduren; die tekenlessen werden gegeven door dhr M. Van Haver. Er werden ook rekenlessen gegeven. Er werd gebeden, voorgelezen en gezongen. De stemming was er gul en hartelijk. Bij feestelijkheden werd er aan proza en poësie gedaan.

In maart 1919 werd de Kantensluier aan de Koningin Elisabeth aangeboden. Het ontwerp werd gemaakt door dhr René De Craemer uit Gent. Dit alles geschiedde onder impuls van Mr. Edmond, die persoonlijk de medaillons ontwierp. Er werden twaalfduizend uren aan gewerkt en er zaten twaalf miljoen steken in.

In 1920 publiceerde Minister Rubbens samen met dhr. Van Haver, een handboek getiteld : Tekenen, versiering, samenstellen.

Hij stuurde mij naar de Hogere Arbeidsschool te Gent in de Casino, om het diploma te halen van lerares in tekenen.

De Kantschool bloeide en de heer en mevrouw Rubbens bestedden hun artistieke gaven tot de verdere uitbloei der school.

Er werd mede gedaan aan tentoonstellingen in Brussel, Brugge en Parijs. Ook naar de wereldtentoonstelling te Rio de Janeiro werd Rachel Vehent gestuurd, om er kant te werken.

Dan werd er koortsig gewerkt aan de sluiert die aangeboden werd aan Koningin Astrid. Die sluiert werd aangeboden door de vrouwengilden en onder geleide van Minister Rubbens, togen wij naar de receptie in het koninklijk Paleis, waar wij ontroerende dankzegging ontvingen van Koningin Astrid. Die tekening werd ook ontworpen door R. De Craemer en in technische tekening gezet door ons. Brugse en Zeelse kant vloeiden sierlijk in elkaar.

Er bestaan verschillende kantsoorten in ons land, maar in Zele werden er vooral twee soorten naaldkant gemaakt. Het grovere werk werd Venetiaanse of Zeelse kant genaamd, met platwerk, Engelse gaas en klitsen. Het fijnste werk noemde men : gaaswerk of Brusselse kant. De ruimten tussen de roosmotieven werden met fijne gaas gevuld, de bloemen met ragfijne steekjes en 't borduursel gaf de sierlijke afwerking.

Onder de evolutie van de tijd die aan iedereen gelegenheid gaf, betere sociale posities te bekleden, verdween de bloeiende, heerlijke Kantschool.

Juffrouw Inspectrice Vermeulen en de Zusters van het Kapelhof hebben in hun Beroepsschoolprogramma de kant zo lang mogelijk opgenomen.

Alleen nog oudere kantwerksters, maken voor zichzelf nog mooie stukken. Mocht dit kunstvaardig vak blijven voortleven in onze gemeente, al ware het maar uit liefhebberij, zoals een schilder of een beeldhouwer dat doet.

Herhalen wij in gedachte de fijne leuze, die ter gelegenheid van een kanttentoonstelling de muren sierde : „Kantwerk is de vrouwelijke arbeid bij uitmuntendheid”, en zeggen wij aan Mevrouw Edmond Rubbens nog dank om al die gaven van weleer.

R.V.D.A.

SPROKKELS
BIJ DE KUNSTKANT TENTOONSTELLING

Bij het bezoek van ECHO aan de expo Zeelse Kunstkant en Zeelse Schilders schreef Lambert Jagenau in ons dagboek :

Zijn alle bruggen dan verbrand
Bereikt geen stem de overkant
Is dan dit spinnerag van kant
voorgoed gescheurd en „hinterland” ?

SPROKKELS
BIJ DE HULDIGINGSTENTOONSTELLING P. GORUS

Met gans mijn sympathie en waardering
voor allen die zo'n huldiging organiseerden

Mw. Stephan Gorus.

In dankbare hulde om zoveel schoons
dat de heer Gorus ons achterliet.

Wwe Olmet.

Dank aan Pieter Gorus, die met zijn kunst de schoonheid
van de Schelde wist te bewaren.

Dank aan de organisatoren die het mogelijk maakten
dat ook wij er een glimp van kregen.

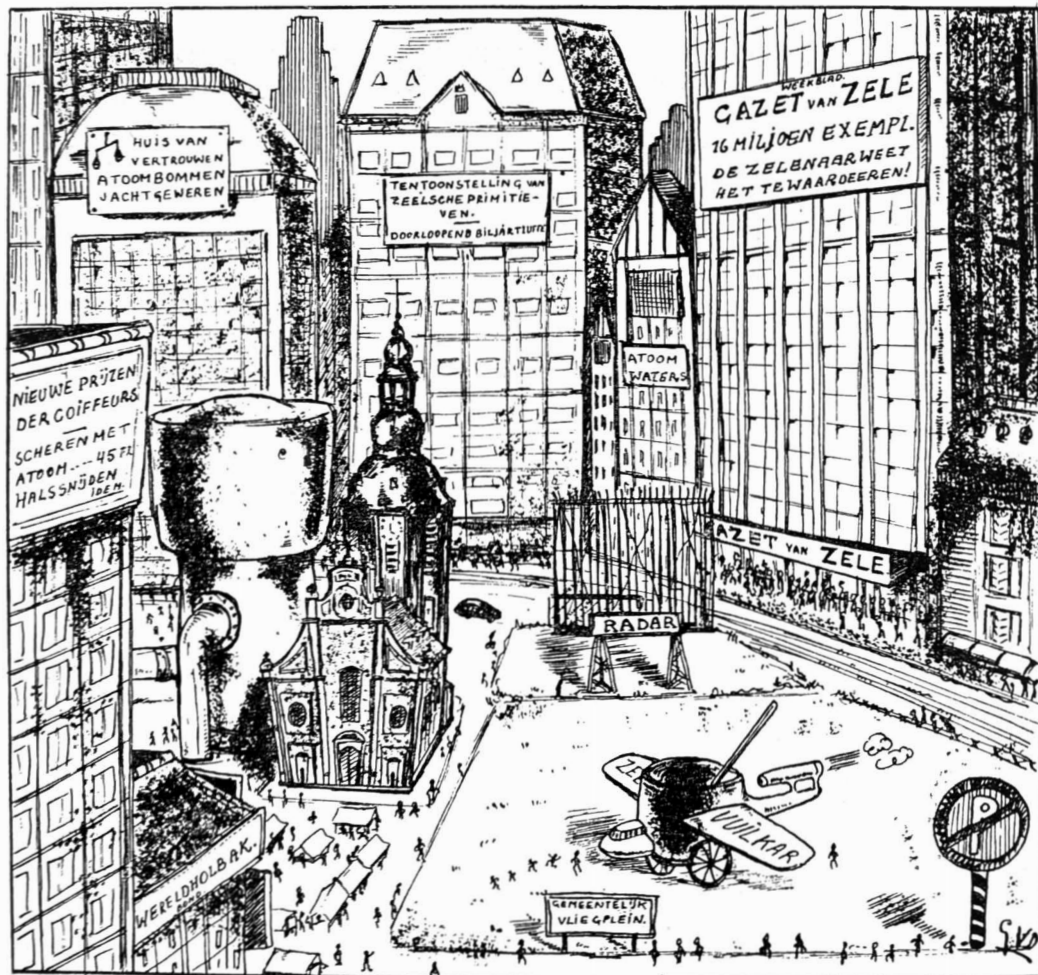
Nand Moors B.R.T.

Pieter

Ik denk aan uw werk te Grembergen en aan uw Perlefine !

Waegeman.

ZELE IN HET JAAR 2000...

(cliché Gazet van Zele)

Zo zag Gustaaf van Driessche (1946) de evolutie van de Grote Markt te Zele in het jaar 2000... Alleszins vooruitstrevend!

Foto Frans Van Wiel

Plezantstraat te Zele (nu Dr. A. Rubbensstraat)

HULDETENTONSTELLING

PIETER GORUS

Reeds te 17.15 u. kon de voorzitter van de Heem- en Oudheidkundige Kring meer dan 150 opgekomen personen begroeten. Onder de talrijke aanwezigen bemerkte men op de voorste rijen de heer burgemeester A. Geerinck en mevrouw, Zeereerwaarde Heer Deken Van Driessche, de familie Gorus, de heer Afgevaardigde van de Minister van Nederlandse Cultuur, Mr. Juwet, Schepenen en Gemeenteraadsleden van Zele en een talrijke schaar bewonderaars van Pieter Gorus.

In zijn welkomstwoord onderstreepte Dr. Fr. Moens, voorzitter H.O.K., vooral de samenwerking tussen de twee kringen om in dit groots opzet te slagen.

De feestrede werd uitgesproken door de voorzitter van Were Di, de heer Robert Arens. We laten hier deze rede volgen :

Deze dag moest een zonnige dag zijn, niet alleen voor al degenen die het hunne hebben bijgedragen tot deze unieke prestatie, maar ook en vooral voor de familie Gorus. Er kwam echter een schaduw opzetten door het onverwacht overlijden van haar, die we hier vandaag zo graag mede hadden gehuldigd, met name Mevrouw Pieter Gorus. Het werd haar echter niet gegund; toch heeft zij nog de vreugde mogen smaken van het vooruitzicht van deze hulde; zelfs leefde ze innig mede met al de drukte eromheen. In naam van het Ere- en Uitvoerend Comité bieden we aan de achtbare familie Gorus ons innig medeleven aan met de smart die haar heeft getroffen.

Als het waar is dat daden meer zeggen dan woorden, zou het van dit standpunt uit bekeken, overbodig zijn nog een toespraak te houden, want deze retrospectieve is wel de schoonste hulde die

we een kunstschilder kunnen brengen. Het is echter traditie dat er bij dergelijke gelegenheden toch iets wordt gezegd tot de genodigden en wel bepaald over de gevierde zelf.

We zijn dan ook overgelukkig hulde te mogen brengen aan wijlen kunstschilder Pieter Gorus, in aanwezigheid van een talrijk en selekt publiek, en vooral te midden van al die mooie kunstwerken.

Nooit hadden we vermoed in de tijd toen we Pieter Gorus leerden kennen als artiest, dat we zovele jaren later zouden mogen bijdragen tot het organiseren van een retrospectieve van zijn werken, laat staan over hem een monografie zouden mogen schrijven.

We hebben altijd een zeer grote bewondering, ja verering gehad voor een kunstenaar, vooral als die kunstenaar een kunstschilder was. Het was telkens onze vurige begeerte met hem nader kennis te maken. Dat was aanvankelijk zo met Urbain Gerlo en Edmond Verstraeten, en later met zovele anderen, die we van naderbij leerden kennen. Zulks was echter niet het geval met Pieter Gorus. We hebben slechts weinig contact gehad met de mens Pieter Gorus, maar steeds in stille bewondering zijn werk op de voet gevolgd.

Ondanks het feit dat onze persoonlijke opvatting over kunst en onze kunstsmak op gevoelige wijze werd verruimd, is onze bewondering en waardering voor zijn werk onverminderd blijven voortleven, want wat goed, waar en schoon is, blijft schoon en waardevol. Trouwens alles is betrekkelijk, en, het is op zijn zachtst gezegd, zeer moeilijk, zeer delikaat, ja omzeggens gevaarlijk, vergelijkende waardeoordelen uit te spreken over kunst. Het is zelfs in de positieve wetenschappen roekeloos te verklaren dat uw theorie alleen zaligmakend is. Door plotselinge ontdekkingen, gevolgd van nauwkeurige en langdurige experimenten, zien we jarenlang aanvaarde theorieën plots ineens instorten. Wat dan gezegd over de bij uitstek subjektieve menselijke aktiviteit die we *kunst* noemen.

Het is vanzelfsprekend dat kunstenaars de invloed van hun tijd ondergaan; er zijn er echter ook die de kunst zelf in een andere richting stuwen — dat zijn de genieën (niet elk kunstenaar is

echter een genie - dat hoeft ook niet); er zijn er die getrouw blijven aan de opleiding die ze genoten; er zijn zoekers en onrustigen; er zijn meelopers en er zijn er die plagiaat plegen; er zijn sterke technici, die echter geen kunstenaars zijn; er zijn er die getormenteerd worden door diepzinnige kunst- en levensproblematiek. De meest zelfstandigen en de meest oprechten zijn echter zij, die getrouw en op konsekvente wijze hun hele leven lang gewetensvol hun persoonlijke opvatting d.w.z. hun principes en hun overtuiging uitbouwen tot een monumentaal geheel, dat we hun œuvre noemen. We menen dat Pieter Gorus tot die categorie behoorde.

Broeder Franciscus, zeer bekend in de kunstmilieus van de St.-Lukasscholen, leerde ons volgende definitie van de kunst : Kunst is als een diamant met verschillende facetten. Tot welk facet van die diamant Pieter Gorus behoort, kunnen we hier niet verklaren. We hebben getracht zulks te doen in onze monografie, die we schreven uit verering voor zijn werk. Of we erin geslaagd zijn, moet de lezer uitmaken. We zijn ons echter wel bewust van mogelijke tekortkomingen en misschien vergissingen. Zij die belust zijn op een betere kennismaking met Pieter Gorus en zijn werk — en we hopen dat er velen zullen zijn — verwijzen we naar de eerste monografie die over hem werd geschreven.

Vandaag zijn we hier alleen gekomen om hem te huldigen en zijn werk te bewonderen. Nog nooit werden zovele werken uit de verschillende perioden van zijn loopbaan bijeen gebracht. Of deze verzameling volledig zijn talent belicht, kunnen we niet met absolute zekerheid beweren. Niemand weet waar al zijn werken verzeild zijn geraakt; ze alle op te zoeken zou onbegonnen werk zijn. Zulks was ook niet onze bedoeling. We hopen dat we in ons opzet geslaagd zijn : een groot kunstenaar in het daglicht te stellen in een tijd waarin vooral aandacht wordt gevraagd voor gewaagde experimenten en waarin sommige nieuwlichters menen met een zekere onverschilligheid — of is het misprijzen ? — het werk van een andere generatie te mogen bestempelen.

Laat de tijden anders worden, laat het begrip kunst en schoonheid evolueren en verruimen, dat is de wet van het leven. Maar

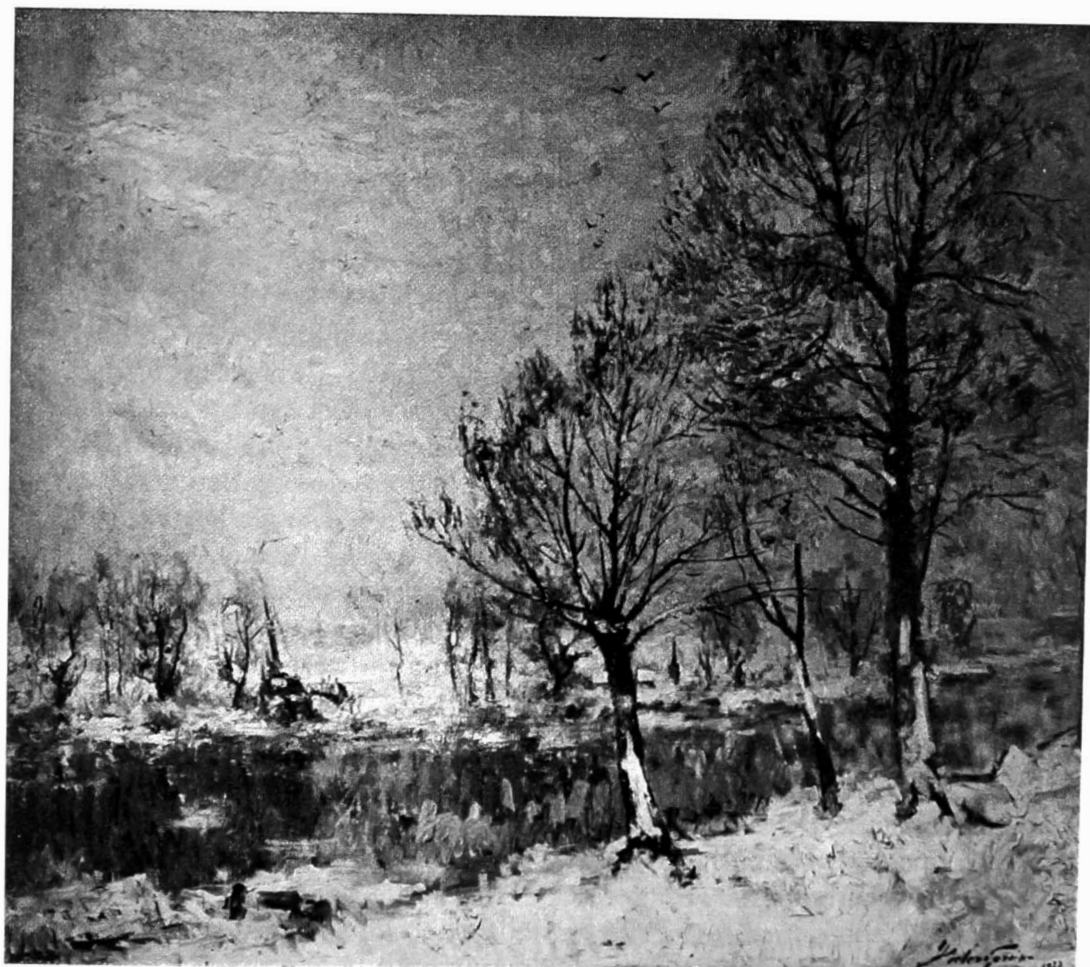

Foto Frans Van Wiele.

Winter aan de Schelde

laten we daarbij niet uit het oog verliezen, dat er bij die varianten van „schoonheid” toch essentiële kenmerken gemeenschappelijk zijn en blijven : de technische vaardigheid, de meesterlijke expressie, de kleurenrijkdom, de aantrekkingskracht, de ontroering en de bewondering die ze verwekken.

Pieter Gorus, U was een groot kunstenaar, U zal het blijven. Grote steden als Brussel, Antwerpen, Gent en andere, hebben uw werk met veel lof begroet; alles wat U schilderde werd vurig begeerd en dan ook vlot verkocht. Het is omzeggens onmogelijk nog een werk van U te bemachtigen. Sommige eigenaars zagen met lede ogen ons vertrekken met hun „schat”.

We brengen U hier een eresaluut en danken U voor al het schone dat U ons hebt gebracht. Wie een van uw werken bezit, houdt eraan als aan een kostbaar juweel. Dat konden we ervaren bij onze wekenlange zoektocht naar uw oeuvre.

U is gestorven — het lot van alle mensen, ook van de edelsten en de besten — maar U leeft voort, want naar een variante uit een gedicht besluiten we :

„Nee ! De kunstenaars sterven niet !”

Na deze merkwaardige rede volgde een muzikale uitvoering door mejuffer Anne-Marie Moens, piano, en jongeheer Karel Moens, viool. Beiden vertolkten werken van Fiocco, Ravel en Isaye. Het applaus dat hen te beurt viel, bewees dat de aanwezigen die uitvoering ten zeerste waardeerden.

Hierop volgde de toespraak van de heer Juwet, afgevaardigde van de heer Van Mechelen, Minister van de Nederlandse Kultuur.

In zijn rede bevestigde hij dat in Vlaanderen aan cultuur gedaan wordt, bewijs hiervan dat de heer Minister elke dag zijn diensten moet inspannen om aanwezig te zijn op zulke manifestaties. Spreker bevestigde ook wat de schilderkunst bijdraagt tot de volksopvoeding, en dankte bij deze gelegenheid elke kunstenaar. Moge het hen goed gaan, zij verdienen onze waardering en belangstelling.

Het was tenslotte de heer Avil Geerinck, burgemeester van Zele, die deze tentoonstelling voor open verklaarde nadat hij zijn oprechte deelneming betuigde aan de beproefde familie Gorus. In enkele rake trekken schetste de heer burgemeester wat hem bijbleef als beeld van Pieter Gorus, schilder bij uitstek van het landschap rond de Schelde. Een zeer rake zin uit deze toespraak bleef in de zaal zeker hangen : „Zoals de hemel aan de Schelde is, zo is die hemel nergens”.

Bij het schenken van een glas schuimwijn, bewonderden de aanwezigen de wondermooie doeken van de schilder die de beste en vruchtbaarste jaren van zijn leven doorbracht te Zele-Dijk.

Wij danken Pieter Gorus voor al het mooie dat hij voor ons borstelde in Vlaanderen. Mogen velen later bij het bewandelen van het Pieter Goruspad, nog even aan hem denken.

Het boek „Pieter Gorus, zijn leven en zijn werk”, kende nadien een vlotte verkoop.

DE PERLEFINE

In verband met de tragische dood van Pieter Gorus verscheen in het tijdschrift „Trefpunt, Jaarg. V, 1969-1970, nr. 2” een bijdrage van de heer Omar Waegeman (Wemmel), nl. „DE PERLEFINE”.

De leerling en ik stonden geboeid naast kunstschilder Pieter Gorus, die zijn ezel in het veld had opgesteld. Het was zo stil op de aardeweg dat de muisjes in de graskant zich voor ons niet geneerden.

De leerling bewoog speurend het hoofd heen en weer alsof hij elke kleur, elke penseeltrek controleren moest. Naarmate het doek vorderde vertroebelde zijn blik. Hij telde slechts acht tronken en Pieter schilderde er twaalf. Die plas zag hij niet en de lucht was geheel anders. Toen Pieter daarin nog wat raven liet vliegen, vroeg de leerling met naïeve aanmatiging :

- Waar zijn die raven meester ?
- Blijf hier tot oktober vriend, dan zie je ze wel.
- Waarom wacht je dan niet tot oktober ?
- Zal ik er dan nog zijn. Als ik ze nu zie, heeft dat zijn zin.
- Welke ?

Gorus antwoordde eerder voor zichzelf : ik weet het niet.
Wij zwegen.

De avond viel wild uit een flardenlucht. De leerling kreeg het koel, groette en ging naar huis.

Pieter Gorus ging naar het hoenderhok op een naburige hoeve. Daar borg hij zijn spullen en werkte er bij regendag zijn doeken af.

Daar toonde ik hem, aarzelend en van terzij een kristuskop die ik onhandig geschilderd had met menie en aniline, met witsel en

lakverf, met krijt en boomgroen. Hij hing in een lijst van ruw elsenhout gespannen.

Pieter bekeek het ding en ik verwachtte een welwillend grapje waarachter meestal een veroordeling schuil ging.

Er was reden toe, meende ik.

Maar Pieter zweeg een lange tijd en ik begon te hopen.

Hij nam de perlefine die op zijn das blonk en stak die in de doornen, waar bloedrode meniedroppels de compositie onevenwichtig maakten. Zij stak er prachtig, die perlefine...

– Een wonder ding, zei hij mild en keek dan meer zwijgend naar het beeld.

Toen nam ik afscheid van Pieter. Ik wist dat hij nog zijn rantsoen bier moest drinken, te middernacht zijn „viatikske” vroeg en dan op de fiets langs de dijk naar huis zou laveren. Langs die weg reden ’s nachts vele vrachtauto’s.

De volgende morgen vernam ik op het kantoor dat Pieter Gorus overreden was. Tien minuten later stond ik bij het lijk dat bedekt was met een paardedeken. Even lichtte ik de deken op en zijn ogen keken mij aan, glinsterend als een perlefine.

Ik raapte een der penselen op die langs de weg verstrooid lagen en moest mij dan verwijderen voor het parket. Het lijk werd voorlopig naar het dodenhuisje van het klooster overgebracht.

De burgemeester mobiliseerde een vrachtwagen om het lijk voor de schouwing naar de stad te transporteren. Ik zou het vergezellen.

Toen de opgeëiste truck de kloosterdreef inreed, zei de zuster die mij tot in het dodenhuisje leidde : „Dat is nu Pieter. De man heeft lelijk gedronken, maar schoon geschilderd. Ons Heer weet dat ook. Die zo schoon schilderde deed dat met een goed hart. Hij zal wel binnen mogen.”

De chauffeur en ik grepen de draagberrie met het lijk en wilden die op de truck hijsen. Het was een zeer zwaar stuk.

– Die berrie mag niet mee, zei de zuster, die hebben we hier nodig. Pieter Gorus zal dat niet meer voelen, hij viel zo dikwijls tegen de straatkeien.

De zuster had gelijk, maar het klonk hard uit haar mond.

Ze had de zorg over een stel oude mannen en die taak maakte haar eeltig en stoer.

We klikten het lijk op de truck. De zuster riep mij nog verwijtend na dat ik het zeildoek moest neerlaten; een lijk mag niet onbedekt getransporteerd worden.

Ik deed het onhandig. De truck was reeds op snelheid en schokte nijdig op de kalseide. Ik verloor het evenwicht en viel op het lijk. Goddank... want het was anders beslist van de truck gebotst. Daarom zette ik er mij dwars overheen. Ik keek Pieter in de ogen. Ze waren klaar open en niet gebroken. Ze lichtten helder en blauwer dan ooit. Pieter had madeliefblauwe ogen. Zijn markiesachtig puntbaardje wees naar de witte boord. Een draadfijn spoortje bloed liep van de neus naar de mond. Op zijn rode strikdas blonk de perlefine.

Toen pas drukte op mij het brutale feit van Pieter's dood. Gisteravond stad die kostbare dasspeld nog in het hoofd van Kristus. Wat had hem beziel bij dit symbolisch gebaar. En wat had hem ertoe gedwongen in de lente die herfst met de raven te schilderen.

Deze meimorgen mocht hij niet meer zien.

De bekoring besloop me die perlefine mee te nemen en hem thuis te steken waar Pieter hem gestoken had. Was dit niet een onuitgesproken laatste wilsbeschikking. Die perlefine moest ik behouden. Niet voor mezelf, maar voor hem.

Mijn hand gleden eerbiedig over het klamme aangezicht. Mijn vingers betastten de glanzende parel, maar een scherp opkomend gevoel van weerzin — waarom? — weerhield mijn hand. Geen diefstal op het lijk van een vriend. Het was beter dat die perlefine met Pieter Gorus begraven werd.

De truck remde ruw. Het hoofd van de kunstenaar schokte recht en botste hard weer terug. Ik voelde de pijn in mijn achterhoofd.

– Bruut, dacht ik. De chauffeur stond reeds aan het dekzeil te scharrelen.

– Kantel naar hier, zei hij. Ik schoof het lijk over de rand op de klaargehouden berrie. Wij droegen het in een keurig lokaaltje en strekten het uit op een lage blauwstenen tafel.

– Mag ik de autopsie bijwonen, vroeg ik. De wetsdokter wilde mijn verzoek inwilligen maar de politieofficier weigerde kort en zonder enige verklaring. Hij keek star naar de das.

Uiterlijk onbewogen nam ik afscheid van de kunstschilder. Langzaam trok ik het deurtje op een kier. De dokter knoopte reeds de klederen los en nog net zag ik iemand stiekem wat wegmoffelen in zijn portefeuille. Ik keek naar de das. De perlefine was weg. Schoft, riep ik en sloeg de deur in het slot.

HET KASTEEL TE ZELE-HOEK

Het kasteel te Zele, waarvan het uitzicht door onteigening bedreigd wordt, is een eeuwenoude woning, merkwaardig zowel onder geschiedkundig en archeologisch, als onder esthetisch oogpunt. Het vormde vroeger met het omringende land, het leen Ten Goede, afhing van het Leenhof te Dendermonde. De oostvleugel heeft het uitzicht behouden dat het bezat in de XIVe-XVe eeuw. Het eigendom vertoont nog de dubbele verdedigingswal, kenmerk van de versterkte woningen bij de Germaanse volkeren overal waar deze zich vestigden, bij de Angelsaksers en de Normandiërs in Engeland als op het vaste land van Europa. Deze wallen, vroeger talrijk in ons gewest, werden schier allen gedempt gedurende de laatste honderd jaar.

Onder geschiedkundig oogpunt bezit het eigendom ongemeen belang. Sinds de XIVe eeuw tot weinige tijd vóór de verovering van ons land door de Franse Republiek op het einde van de XVIIIe eeuw, was het de woning van de familie Sersanders, een aanzienlijke poortersfamilie van Gent, waarvan een lid, vóór het ontstaan van die familienaam, in 1231 het verblijf van de kastelein van Gent, het latere Prinsenhof, aankocht. Deze familie kenmerkt Victor Fris, de alombekende geschiedschrijver van Gent, met de volgende woorden : „Cette célèbre famille de patriciens gantois, qui après avoir fourni de nombreux membres au fameux Collège des XXXIX de 1228 à 1301, donna encore neuf échevins de 1369 à 1433”.

Een tak van deze familie vestigde zich in het Land van Dendermonde tengevolge van het huwelijk van Philips Sersanders, zoon Jordaan Sersanders, zeven maal schepen te Gent en een der bijzonderste aanhangers van Jacob van Artevelde, met Margaretha

van Calckene, dochter van Frans van Calckene, een der voornaamste inwoners van Dendermonde, en Elisabeth Coen. Zijn zoon, ook Philips genaamd, was bezitter van het kasteel te Zele ten tijde van de oorlog door de Gentenaren tegen Filips de Goede gevoerd. Deze staken het kasteel in brand (1453). Hij werd begraven in de O. L. Vrouwkerk te Dendermonde.

Diens zoon, insgelijks bezitter van het kasteel, was raadsheer in de Raad van Vlaanderen onder Karel de Stoute. Na hem volgen de leden van de familie Sersanders elkander op in het bezit van 't voorvaderlijk erf te Zele. Een van hen, Gijselbrecht-Hubertus, trouwde met Isabella Nieulant, kleindochter van Olivier Nieulant, bekende rechtsgeleerde, door Lindanus vernoemd onder de merkwaardigste mannen te Dendermonde geboren. Uit dit huwelijk stamde Philips Sersanders. Deze bewerkte het erkennen van Karel VI als graaf door de Staten van Vlaanderen en verdedigde de belangen van ons land bij de onderhandelingen betreffende het Bareeltractaat. Hij werd in 1710 hoogbaljuw van Gent en van de Oudburg. Hij overleed te Zele.

Zijn broeder, Antoon, werd voorzitter van de Raad van Vlaanderen. Twee van zijn zonen werden hoogbaljuw van Gent. De oudste, Hubertus-Frans, onderscheidde zich als bestuurder en als geschiedkundige. Deze verbleef schier bestendig te Zele en overleed er in 1736. Zijn levensbeschrijving en deze van zijn vader door Victor Fris, verschenen in *La Biographie Nationale de Belgique*".

Het verblijf van de Sersanders te Zele heeft een groot historisch belang. Het laat ons op bijzonder treffende wijze de levenswijze kennen van een aanzienlijke familie die gedurende zeven eeuwen aan het bestuur van het land deelnam en die dit eigendom gedurende méér dan vier eeuwen onafgebroken betrok.

Foto Frans Van Wiele.

Lokerenbaan, kruispunt aan het Kasteel Zele-Hoek

DE NIEUWE "HOEK"

Zele onderging een algehele gedaanteverwisseling inzake wegniswerken. Maar als er één wijk totaal van uitzicht veranderd is, dan is het ontegensprekelijk de „bouwwerf” Zele-Hoek.

De werken begonnen met het slopen van de „kaei”, de betonnen muren rond de kille. In de week van 22 tot 29 oktober 1969 werd aldus een historische bladzijde voor Zele-Hoek omgedraaid. De monding van de Lokerenbeek in de Durme zou een andere functie toegewezen krijgen. Op dezelfde plaats werd een diepe geul gegraven die uitmondt in een enorme wachtkamer van 40 m breedte. Intussen werd een pompemaal opgericht dat het afvoerwater, komende uit de richtingen Waasmunster-Hamme en Lokeren-Overmere, met grote capaciteit zal overpompen naar de hoger gelegen bedding van de Durme. Door deze efficiënte tussenkomst zullen nagenoeg 5000 ha goede landbouwgronden gesaneerd worden.

Deze werken werden nagenoeg terzelfdertijd in een nieuw decor geplaatst : de hoge berm van de E 3, met één der langste bruggen van de autoweg over de Durme, precies op de grensscheiding Lokeren-Zele. Hier ligt de E 3 in de hoogte en even verder in de richting Antwerpen is er een geweldige uitgraving in de beboste streek van Waasmunster.

Op 2 maart 1971 werd het vak Destelbergen-Waasmunster opengesteld zodat het mogelijk was van Gent naar Antwerpen te rijden. Op 27 april volgde dan de volledige openstelling ook van het tweede vak in de richting van Gent.

Men beweert dat er enkele maanden vertraging werden opgelopen omdat de brug van de Durme die eerst was voorzien, nadien niet ruim genoeg bleek. Intussen werden andere plannen gemaakt

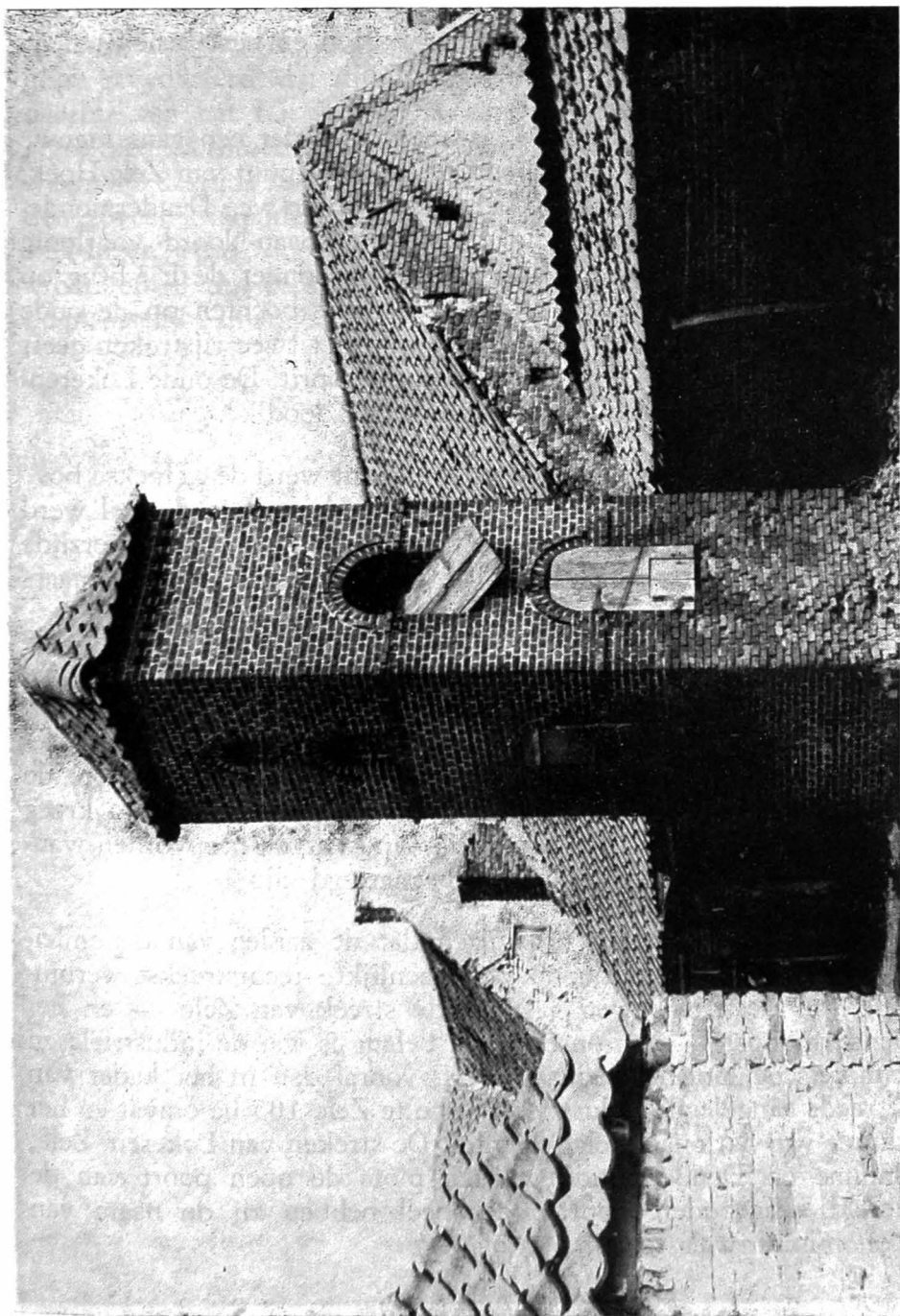

Foto Frans Van Wiele.

Duiventil aan de monding van de Lokerenbeek

wat betreft de mogelijke bestemming van ons slijkri viertje. Dit had voor gevolg dat men moest herrekenen en hertekenen om de overspanning van de Durme te vergroten.

De aanleg van de nabije E 3 bracht mee dat een gans nieuwe verkeerssituatie werd geschapen aan het kruispunt van Zele-Hoek. Dit nieuwe stuk vertrekt aan het kasteel op de weg Dendermonde-Lokeren daar waar de nieuwe omleidingsbaan-Noord voorlopig eindigde. Deze verlenging loopt rechtdoor onder de E 3-brug op Lokers grondgebied. De talrijke gevaarlijke bochten op de oude baan zijn verdwenen en een dubbel vak met twee rijstroken geeft het geheel de allure van een volwaardige oprit. De oude Lokerenbaan loopt even voorbij de Lokerenbeek „dood”...

Door de aanleg van dit nieuwe kruispunt werd de „Hoekse bos” zo goed mogelijk gespaard. Slechts een gedeelte van de wal werd gedempt en door het vellen van enkele bomen kwam de achterzijde van het kasteel meer zichtbaar, een beeld dat de meeste Zelenaars onbekend was.

Er is nochtans een keerzijde aan de medaille. Gezien deze nieuwe weg er een is van het snelwegtype met gelijkvloerse kruisingen, is het gevaar bij het oversteken van het dubbel vak gevoelig gestegen. Benevens de reeds bestaande oversteekplaatsen op de staatsbaan - Durmenbaan, Rinkhout en Dendermondebaan - kreeg Zele een levensgevaarlijke kruispunt bij. Wat zal het worden wanneer overal het tweede rijvak zal aangelegd zijn ?

Wij moeten er zeker op wijzen dat de aanleg van de omleidingsbaan-Noord met de nu verwezenlijkte rechtstreekse verbinding van de Europaweg 3, voor de streek van Zele — en het Dendermondse — van onschatbaar belang is wat de industriële en economische mogelijkheden betreft, vooral dan in het kader van de reeds aangelegde industriezone die te Zele 105 ha omvat en het statuut van nationaal belang geniet. De streken van Lokeren, Zele, Hamme en Dendermonde worden plots de open poort van de wereld aangeboden want traditioneel hebben zij de naam van economisch zwak te zijn.

De vertrouwelijke en rustige beelden van de omgeving van de „Hoekse bos” en de „kille van Keyzers” zijn zodanig in een paar jaren geëvolueerd, dat zij nog nauwelijks te herkennen zijn. Neem daarbij nog het feit dat de Hoekstraat momenteel wordt rechtgetrokken, verbreed en dat het kronkelend, historisch kasseitje — waarover destijds zoveel wandelaars trokken en waarover de paarden zoveel krakende, zwaar-beladen wagens moesten trekken — vervangen wordt door een brede en prachtige rijweg die, als een kroon op al de werken, voornamelijk ten goede zal komen aan de plaatselijke inwoners.

E. Q.

„'T GOED VAN BAUDELOO" TE ZELE,

LEEN DEPENDERENDE VAN DEN HUYZE ENDE HOVE VAN DENDERMONDE

In de vroegste Middeleeuwen waren de abdijen St.-Baafs en St.-Pieter de grote centra voor ontwikkeling en beschaving in het Vlaamse land. De abdij van Baudeloo te Klein-Sinaai, sinds haar verwoesting door de geuzen in de vergetelheid geraakt, mag nochtans dezelfde verdienste toegekend worden, althans voor wat het Waasland betreft.

Door de recente opgravingen te Klein-Sinaai wordt de interesse voor de historiek en het pionierswerk van deze vergeten abdij weer levendig. Verder zou, volgens de theorie van heer Maurice Nonneman, in Baudeloo de auteur van het vermaarde Reinaert-epos te zoeken zijn : Willem de kleine prior. Onder de namen van haar oudste pioniers vindt men ook een Joannes de Zela (naast Simon Brune, Simon Reniere, Aernout van Elmare en Hugo) en wat later een Balduinus de Zele (¹).

Bij de stichting van de abdij in 1197 behoorde Zele weliswaar niet meer tot het Waasland; het was een „princelycke prochie" geworden welke rechtstreeks afhing van de Heer van Dendermonde. Bij de oprichting „van „Het Land van Dendermonde" onder Reinout I, omstreeks 1050, werd het Zeels tiendengebied van Werden tendele geroofd. De latere Heren zouden zich daarentegen machtige beschermers tonen van kerken en abdijen. Nadat Willem, Heer van Bethune en Dendermonde en zijn vrouw Machtildis in hun

(¹) *Geschiedkundige schets van de abdij van Baudeloo*, door F. VYNCKE.

edelmoedigheid de Zeelse tienden geschonken hadden aan het Kapittel van Dendermonde, in 1212, zouden zij ook de pas-opgerichte en arme abdij van Baudeloo onder hun bescherming nemen ⁽²⁾.

Van vele zijden bleef de steun aangroeien. Het tijdstip van weelde echter begon in de 14^e eeuw door steeds talrijker stichtingen van gegoede personen die, enerzijds uit dank om het gepresteerde werk, anderzijds als afkoop hunner aardse vergrijpen, eigen goederen aan Baudeloo overdroegen. De monniken verwelkomden er, tijdens die bloeiperiode, onder vele doorluchtige gasten, Dürer en Keizer Karel.

Niet alleen in Waasland doch in vele gewesten van het Vlaamse land verwierf de abdij eigendommen, lenen en voorrechten, ook in Zele.

Pieter Mijs, priester en notaris, procurator van de abdij maakt in 1531 een „Copie vuyt tsheeren leenbuuck in zele” ⁽³⁾ en vermeldt op 't einde ervan een totale oppervlakte van dertien bunder en drie en half vaetsaat (\pm 18 ha).

Na de totale verwoesting van de abdij door de beeldstormers, in 1578, zetten de monniken het kloosterleven verder in hun refugie te Gent.

Engelbertus Vander Elst, Religieus, Priester en Procurator van de abdij, vernoemt in zijn „Handtboeck van goederen” ⁽⁴⁾ tenjare 1741 :

N° 23 het goetbunder (gelegen in Winningen en Capellevelden)

.....
N° 24 65 R(oeden) den ancker

(f° 569) Pieter de Wilde heeft in admodiatie 65 Roeden gheleijt uijt N° 23, om eenen aert op te maecken ende een huijs op te stellen, ghenaemt den ancker welck huijs t'eijnden de

(2) Calendarium van Baudeloo door monnik Judocus Horenbaut; Bibl. der Gentse Hogeschool, n° 481 catal. de St.-Genois.

Deze kalender vermeldt op 18 februari Machtildis Vrouwe van Dendermonde onder de bijzondere weldoeners der abdij.

(3) Meting van de goederen te Wichelen en te Zele; Rijksarchief Gent-Baudeloo, 667.

(4) Rijksarchief Gent, Baudeloo.

admodiatie sal moghen aenveirt worden bij liggende prijs,
gheleghen oost de wielemans straete, suijs den hooftdijk
noort n° 23 waer uijt desen n° 24 gheleijt is voor 45 jaeren
t(en) j(aer)e 1740

Nog voor 't eind van deze termijn wordt „pieter mignot” als
nieuwe pachter vernoemd. En verder :

pieter mignot heeft nieuwen cheijns voor 27 jaeren t(en)
j(aer) 1785 voortjaers 65 R(oeden) dermontsche m(aete)

De betaling van deze pacht, op naam van pieter mignot, com-
missaire de police⁽⁵⁾ is ingeschreven in 't grootboek der abdij tot
1788; de pacht werd betaald tot 1792.

Op het Franse decreet van 1792 „Voor vrijheid, gelijkheid en
broederschap” volgde de opheffing van kloostergemeenschappen
met verbeurdverklaring en verkoop hunner goederen. Zo stelde de
sloophamer van de Franse overheersers voor altijd een eind aan
de eeuwenlange en heilzame arbeid van deze vrome Cistercienzers.

B. M.

(⁵) Gemeentelijk archief Zele; *Ommeloper ende Terrier*, door CARBONELLE
en LE MAIEUR. - 16^e wijck : De Winningen en de Capellevelden, 2^e deel
n° 88 abdije van Baudeloo / pieter mignot c.p. 1774.

Copie uuijt tsheeren leenbuuck in zele

Item tcloostere van bodelo hout een leen van mijnen heere van dend(er)-monde en(de) een eve(ne) rente die hij heeft op XXVI vaetsaet erve(nd) twee sacke(n) tsiaers en(de) den thienden, als men de erfve v(er)coopt ende ter doot viii s(chellingen) p(a)r(isis) van elcken buendere tselve leen staet den here van dendermonde ten relieve van thien pont par(isis) en(de) oock so heeft tselve clooster op elck vaets(aet) i d(enier) p(a)r(isis)

Dit naervolghen(de) es de erfve ligghende binne(n) der prochijen van zele ond(er) voor(seyde)n leen aen spildoore(n) straetken

Inden eersten een buender lants ghenaeamt delst ligghen(de) in twee parseelen deen neffens da(n)d(er) noort de noulant strate oost spildoore(n) straetken Suijt cornelis goosens lant en(de) west der weduen en(de) der oorijen lant van meester govaert zweens

Tenetur joosijne van heede f^a heijndricx en(de) dhoorije van willem de bundele

iiij vat(en) evene ende iiij d(enier) p(a)r(isis)

pieter verbeke heeft van tvoorscreven bu(e)n(der) een half buen(der) bij successie va(n) v decembris

dhoirs baudewijn coene by coope hebben dander halfbuen(der) ende cheijns saam -iiij vat(en) evene iiij d p̄r

(Tekst cliché blz. 46.)

HARMONIE „VOORUIT” GESTICHT EN GROOTGEBRACHT MET SLAGADERBLOED VAN ARBEIDERS

De revolutie in de gedachten bracht na het stopzetten van de vijandelijkheden in 1918 ook de doorbraak mede van het socialisme en ook Zele kende de doorbraak ervan. De drang om zich door een verenigingsleven sterk te gevoelen zette enkele vooruitstrevende arbeiders aan geregeld te vergaderen.

In het café van Mie Moerloos stichtten een paar tientallen textielarbeiders, maar vooral vellenbewerkers, gesteund door hun Lokerse kameraden, een sindikaat. De uitbloei was buiten verwachting en reeds in 1920 werden de plannen uitgewerkt voor een onderlinge bijstand, beter gekend in de volksmond als „Bond Moyson”.

Uit deze twee verenigingen werd de gedachte geboren een muziekkorps te stichten en het waren de vrienden Gustaaf Copejans, Petrus De Smet, Emiel De Kinder, Petrus Coppieters, Gustaaf Van Kerschaver, Eduard De Beule en Theofiel François, die de wagen aan het rollen brachten.

Deze baanbrekers vertrokken met ledige handen en op de eerste plaats ging men op recrutering van mensen uit die iets voelden voor het nieuwe muziekkorps. Een 20-tal leden boden zich aan en waren bereid om muziek te leren en hier brengen we graag hulde aan de mensen van het eerste uur, die met een voorbeeldige aandacht naar de notenbalken op het bord keken. Ten koste van grote inspanningen brachten de stichtende leden muzikanten zich op de hoogte van hun taak. We denken hier met bewondering

en weemoed terug aan Michel en Robert Coppieters, Paul Philips, Arthur De Geest, Rudolf De Kinder, Georges Roels, De Beule Alfons, Benoit en Isidoor Dierick, Gustaaf en Aloïs Van Kerschaver, Clement Michiels, Prosper en Leon Ronsse, Karel Collewaert, Benoit Elegeert, Henri Craey en Permentier Alfons.

Ondertussen moesten enorme inspanningen geleverd worden om zich instrumenten aan te schaffen. Geldinzamelingen werden gehouden bij de leden van de vakbond en de mutualiteit. Tijdens iedere bijeenkomst of vergadering van de socialisten, naam die toendertijd ergernis wekte, werd met het petje rondgegaan om centen te verzamelen.

Onvergetelijke 1-mei 1921

Toen de muzikanten van de Harmonie „Vooruit” hun maiden-trip deden ter gelegenheid van de 1-mei-optocht, waren ze als uitgelaten kinderen, doch meteen ondervond men dat alles op meer geschoolde leest moest worden uitgebouwd en het bestuur zette dan ook eenieder aan de muzieklessen te volgen die destijds door wijlen Pieter de Varé tweemaal in de week in de gemeenteschool werden gegeven.

Dat men het werkelijk meende bleek hieruit dat het grootste deel van de muzikanten gehoor gaf aan de wijze raad en na twee jaar kwamen er basiselementen te voorschijn, die hun stempel op de verdere uitbloei van de vereniging hebben gedrukt. Onze dank gaat nu nog naar Paul Philips, Benoit Van Langenhove, Michel en Robert Coppieters, Prosper en Leon Ronsse, Alfons De Beule, Basiel François, Gustaaf Van Kerschaver, Collewaert Georges en Gustaaf François op heden meer dan 25 jaar sekretaris en schatbewaarder.

Van 1921 tot 1924 fungeerde Bert Claus van Lokeren als dirigent en nadat deze man de fundering had gelegd, viel de keus op Alfons Bertin uit St.-Gillis-Dendermonde als chef, die achting, kennis en doorzicht verenigde, zodat onder zijn kundige leiding reeds in 1932 de Harmonie „Vooruit” zich te Wetteren in de

tweede divisie klasseerde tijdens de muziektornooien van de provincie.

De verdere vooruitgang werd geremd door het oorlogsgebeuren, want het mobiliseren van heel wat leden en andere factoren zetten de leiding aan tot een inaktieve periode.

Het gevolg was dat in 1945 een tweede start diende gegeven te worden want heel wat muzikanten schenen minder geïnteresseerd, de instrumenten waren zoek geraakt of verkeerden in een toestand die niet toeliet ermede in het publiek te verschijnen.

Na heel wat bedeltochten en opofferingen, om de inspanningen van Baziel François niet te vergeten, die gedurende bijna zes jaar de dirigeerstok hanteerde uit zuivere liefde voor de partij, kon hij het muziek op het peil van 1939 terug brengen en hiermede meende hij dat zijn taak (en welke moeilijke) was volbracht.

Een verbluffende opgang

De heer Cornel Beeckman volgde hem op en het betekende een uitzonderlijke keus. Het was een modelchef; inzake vakkennis kon hij vier eerste prijzen van het conservatorium voorleggen, maar als „mens” zou hij nog met grotere bekwaamheid aantreden. Geen inspanning was hem te zwaar, hij verstond de kunst om te dirigeren en leidde met een zachte maar kordate hand het muziek. Maar Cornel Beeckman was ook omringd door muzikanten, die opgewassen waren voor hun opdracht en meteen ook bereid gevonden om inspanningen te leveren, die reeds in 1959 hun bekroning kregen, gezien men zich liet inschrijven voor derde kategorie, maar met klank werd Harmonie Vooruit in een hogere kategorie ingedeeld.

Na de bevestiging in 1960 zou de harmonie in feeststemming verkeren gezien ze de promotie naar eerste divisie had afgedwongen. Deze verwezenlijking was een vertrekpunt naar individuele vervolmaking en naar een gemeenschappelijke uitgroei. Gedurende twee jaar wrochten de dirigent met zijn muzikanten met zeer bekrompen middelen om het bewijs te brengen dat men in de B.S.P.

de kulturele zaken niet uit het oog verliest en de bekroning kwam door de klassering in de reeks van uitmuntendheid te verwerven.

Op meer dan verdiende wijze vierde Harmonie Vooruit haar 50-jarig bestaan, want het broekventje van 1920 waarnaar velen minachtend opkeken, was niettegenstaande zware ziekte, veroorzaakt door het oorlogsgebeuren, uitgegroeid tot een vereniging die met armzalige middelen het tot een bloei bracht, waarvoor eenieder in bewondering staat.

FRANÇOIS G.

SPROKKELINGEN

Extraits du Registre des Comptes de la maison J.-A.-A. et C.-J.-J. Tuerlinckx ⁽¹⁾ - Pièces justificatives.

1797

- Gelevert à Lion, te Dendermonde, een octaef fluyt met yvoir en ses rietjens voor basson.
- 16 September, a Van Haesendonck te Dendermonde, gemaekt en geleverd :

een trompet gekort	1 . 0 . 0
een dito gerepareert	2 . 0 . 0
Vier lyven in D tot clarinet	25 . 4 . 0
Vyf nieuwe bekken	10 . 4 . 0
Tien nieuwe rietjens	2 . 2 . 0
	40 . 6 . 0

1801

- Reparatien voor M. Hasendonck te Dendermonde.

1802

- 28 october, aen Van Kerckhoven, marie tot Lokeren :
een trompet met beugelis mi \natural , mi b, ré, ut, voor 26 . 3 . 2

1803

- Aen De Dekker, tot Zele, en Societyt, op 19 november, met bode Cardyn:
Vier clarinetten in ut à 6 croone brabant 24.
Een clarinet in fa, gegarniert een bek.
Dry tiers-fluyten in fa à 3 croonen.
Twee octaeven in fa, alles gegarniert voor 4 croonen.
- Samen : 41 ½.
- 23 December, nog voor Zele, octaef fluyt in fa, croonen 2 . 0 . 0
Eenen bek en baril, lange maat 37 . 16 . 0
Een basson met toebehoorten 25 . 5 . 1

1806

- Aen d'heer Beirens, Zele :
Twee walthorens fa en ut, met twee kassen aen 40 fransche croonen.
Een cromme trompet gerepareert en verdagt.

1809

- 12 Augusti, aen Wytsman te Dendermonde, vier en twintig rieten.
Plusieurs fournitures à Van Hecke de St. Nicolas; Wytsman de Termonde
et autres.

(¹) R. VAN AERDE, *Les Tuerlinckx, luthèques à Malines*, Malines, 1914, (p. 162 e.v.).

Foto Boggert.

Zangvereniging „Eendracht” Heikant

KONINKLIJKE ZANGVERENIGING „EENDRACHT” HEIKANT

In de jaren 1840 zijn enige jonge lieden er mede begonnen een zangvereniging te stichten. In 1842 en 1843 kwamen zij samen op den Briel, in de herberg „In den Hul” nu de nieuw gebouwde woning Molenstraat nr. 1. Zij leerden daar klucht- en treurliederen zingen die ze aankochten op de markten van Lokeren en Dendermonde. Na verloop van enige tijd begon men ook in de „Voorste Eind”, en in de Bos.

In de „Achterste Eind” (herberg In den HUL) onder leiding van Ferdinand Coppieters. In de „Voorste Eind” onder leiding van Louis Metdepenningen en in de Bos o.l.v. Jan Verstraeten (bijgenaamd Jan Kasse).

Ondertussen ontstond er strijd voor het schoon zingen, de „Voorste Eind” behaalde het meesterschap, en ondertussen ondervonden zij rap dat er afzonderlijk niet zoveel te bereiken was en besloten allen samen te werken; zo behaalden zij spoedig meer bijval.

Niettegenstaande ze geen muziek verstonden gingen ze zo verder tot in het jaar 1846. Dan gingen ze de laatste zondag van mei naar Overmere voor prijs zingen, dit onder leiding van Louis Metdepenningen bij een zekere Dauwe waar zij de 1° prijs behaalden.

In de meimaand werden elk jaar liederen gezongen aan de kappellekens op de Heikant en de Bos, en zo ging het van jaar tot jaar verder. Ondertussen kwamen er zangers bij van Zele-Kouter o.a. August D’Hooge, een zekere de Potter en anderen. Zo groeide de maatschappij voortdurend aan; menige zondag werd met zingen doorgebracht; van herbergbezoek was er geen sprake, er waren te weinig centen onder de mensen.

Om hun activiteiten beter tot hun recht te laten komen, kled- den zij zich met een blauwe kiel, een Kempische broek en een zijden muts; zo moesten zij niet onderdoen voor de anderen. Niet- tegenstaande hun eenvoudig leven op een verlaten buitenwijk, be- leefden zij veel vreugde en behaalden ondertussen ook roem.

In de stad Aalst wonnen zij een zilveren hart; in Lede een zilveren lielevrouwbeeldje; verder in vele gemeenten in de omtrek nog godsdienstige voorwerpen in zilver, deze werden geofferd in de kapellekens van Heikant en Bos.

In het jaar 1848 wonnen zij in Lokeren (Heyende) een vaandel in blauw fluweel met in zilverdraad geborduurde letters „EEN- DRACHT” die heden nog op ons vaandel staan, ook versierd met een vergulde pijken die niet al te wel in de smaak viel, want hij moest vervangen worden door een leeuw. Jozef Coene maakte een model in plaaster om te laten gieten bij Gregoir in Berlare, wan- neer de leeuw naar de Heikant kwam, was hij veel te klein bevon- den en werd afgewezen. Ze hebben hem dan geplaatst op het hek van Cassemier Maes die toen de voorzitter was (is momenteel in de Vlietstraat waar Charles-Louis Goossens woont).

Na het bezoek aan Lokeren (Heyende) kwamen zij in contact met zangers van de stad Lokeren, die hun muziekstukken over- handigden, o.a. „Vooruit” (een stapmars), „Het Koor der Liefde” en de „Belgische Leeuw”.

Tijdens het bouwen van de kerk op de Heikant werd de stap- mars „Vooruit” gezongen, dit voor de eerste maal, terwijl Fer- dinand van Kerckhove de eerste kruiwagen zavel op zijn bestem- ming voerde. De karren met steen geladen werden 's avonds door jonge lieden gestapeld. Hun huis van samenkomst was bij Fer- dinand Coppieters, nadien bewoond door de Wed. Adolf Van Eetvelde.

De eerste stichters waren : Ferdinand Coppieters, Louis Metde- penningen, August en Petrus De Backer, August en Ferdinand Van Kerckhove, Benoit de Maesschalck, J. De Vliieger en verscheidene anderen. In den Bos : Jan Van Eetvelde, Louis de Beule, Jan Ver- straeten, en de gebroeders D'Hondt.

In het jaar 1852 begon men met het aanleren van „Het Koor der Liefde” en „De Werklieden”, dit onder de leiding van Amedé Floryn die een viool bespeelde. Na veel opoffering en moeite namen ze deel aan de wedstrijd voor zang te Lokeren op 6 juli 1857. Zij behaalden er de 2° prijs, en hebben nadien nog aan volgende gelegenheden deel genomen :

Aalst, Festival op 9 juli 1865;
Antwerpen, zangfestival „De Gildeboorden” 22 augustus 1869;
Wetteren, Festival 17 juli 1866;
St.-Niklaas, festival voor koorzang, jaar 1868;
Antwerpen, groot zangfestival ingericht door de maatschappij De Burgerzonen, dit op 25 augustus 1872;
Gent, Internationaal festival op 13 juli 1873;
Ledeberg, Groot zangfestival op 31 mei 1874;
St.-Niklaas, opluisteren der grote kermisfeesten 1876;
Hulst (Nederland, provincie Zeeland), festival op 23 juli 1876;
Zele, festival op de Kouter 1876;
Antwerpen, festival in 1854 en 1879 ingericht door Maatschappij Greta;
Gent, Willemsmannenkor, festival op 11 juli 1880;
Aalst, zangfeest op 10 juli 1881;
Lokeren, Zangfestival 1881;
Antwerpen, Internationaal festival voor samenzang, fanfares, harmonie en symfonie 1886;
Overmere, Herinnering van het eeuwfeest van de boerenkrijg 1898;
Waasmunster, festival (9° en 20 mei 1909) 6° mei 1906;
Sinaai, Jubileumfestival 9° en 20 mei 1909;
Mechelen, op het katholiek congres in 1909;
Melle, Jubelfeesten der koninklijke fanfares St.-Cecilia 1911;
Grembergen, Festival van muziek- en zangmaatschappijen, 14 mei 1911;
Berlare, Festival van 28 mei 1911, inhuldiging nieuwe kerk.

In het jaar 1875 : Grote samenzangwedstrijd, georganiseerd door de Koninklijke vereniging van koren, ter gelegenheid van de 25° verjaardag van haar stichting. De jury van de 3° Belgische divisie was samengesteld uit de heren : Richard Hol, componist van

Utrecht en president van de jury; August Hille, Maastricht; Ch. Miry, directeur van het Koninklijk conservatorium van Gent; G. Van Gheluwe, directeur van de muziekschool van Brugge; H. Van Duyse, componist uit Gent. Deze Jury heeft dan beslist met 3 stemmen tegen 2, de tweede prijs van deze divisie bestaande uit een medaille en een premie van 100 fr. toe te kennen aan de zangvereniging „Eendracht” van Zele-Heikant.

Er zijn nog meerdere activiteiten geweest, doch te veel om te melden. Ondertussen kwam de wereldoorlog 1914-1918, dit is goed merkbaar in het boek der ledenlijsten. In deze jaren werd geen enkel blad beschreven, alleen een onvoltooid kladbrieftje, waarschijnlijk geschreven als voorbereiding op een spreekbeurt. De schrijver, die we spijtig genoeg niet kennen, heeft het over een zeer verdienstelijk lid dat gesneuveld is aan het ijzerfront.

Vanaf de jaren 1920 tot heden vinden we de ledenlijsten terug goed in orde gehouden, veel namen staan erin neergeschreven van mensen die ons reeds zijn voorgegaan.

Bovenaan de ledenlijsten van die jaren vinden wij de heer Cesar Van Kerckhove, hij is de opvolger van de vorig genoemden. Hij heeft onze vereniging vele jaren gediend en gesteund (een werkelijke schrager); moeite heeft deze man zich niet gespaard. Dit is te merken aan al hetgene hij met veel zorg bijgehouden heeft. Meer dan 50 jaar was hij de zangleider en begeleidde met zijn trombone. Onze maatschappij is in groot feest geweest bij de viering van zijn gouden jubileum op 11 mei 1958. Hij overleed op 1 oktober 1959.

Als toegewijde opvolgers kregen we dan de heer Oscar Metdepenningen als zangleider en de heer Frans De Wilde als secretaris en schatbewaarder.

Het jaar 1963 blijft gekenmerkt door de inhuldiging van een nieuw vaandel, dit werd dan ook op grootse wijze gevierd. Het initiatief tot het bijeenbrengen der nodige fondsen is grotendeels te danken aan de heer Odilon Metdepenningen (zanger in de vereniging).

Op 13 maart van het jaar 1956 is de viering doorgedaan van het 100-jarig bestaan, hierbij werden dan acht verdienstelijke leden vereremerkt voor hun meer dan 50 jaar lidmaatschap als zanger.

Tijdens deze vele jaren zijn er waarschijnlijk verschillende voorzitters geweest, met zekerheid kunnen we ze spijtig genoeg niet allen opnoemen, maar volgende schare kennen we toch (niet de jaartallen van dienst): vanaf 1918 was het Adolf van Eetvelde beter gekend als Adolf de Schoenmaker, opgevolgd door Mr. Gustaaf Van De Steene, waarna de heer Cyriel D'Heer (de bakker rechtover de kerk); vervolgens de heer Laureys Jozef en sinds het begin van het jaar 1971 Burm Alfons.

Na de aankoop en viering van het nieuwe vaandel is onze vereniging stilaan een weinig achteruit gegaan, zoals het bij nog andere kulturele verenigingen waar te nemen valt.

De Heikant bezit ook nog de Koninklijke Harmonie „Kunst Adelt”. Deze vierde haar eeuwfeest op 29 en 30 augustus van het jaar 1970. Bij deze viering kwamen de harten los en de voortrekkers der Koninklijke zangmaatschappij „Eendracht” wierven een groot aantal nieuwe en goede leden bij; er was dus een nieuwe stoot gegeven, de schare der bestuursleden werd vergroot en ook verjongd; er kwam dan ondertussen een nieuwe voorzitter. Er werd besloten de zangherhalingen geregeld te laten doorgaan en dit alles als voorbereiding op de komende viering van het 125-jarig bestaan der zangvereniging. Deze is dan doorgedaan op zaterdag 28 en op zondag 29 augustus van het jaar 1971. Het was een grootse viering, de feestelijkheden werden mede opgeluisterd door: de Koninklijke Harmonie „Kunst Adelt” van de Heikant; de Fanfare „De Moedige Vlamingen” van Heyende; de zangvereniging „De Vlamingen Vooruit” Hansevelde.

Verder nog het noemen waard bij deze grootse viering (wij mogen zeggen in onze gemeente is een 125-jarig bestaan ener vereniging al iets enig) was de feestelijke ontvangst op het gemeentehuis, waarbij reeds 8 zangers werden vereremerkt met het ereteken

„In Veterani Honorem” gaande van 53 jaar ononderbroken zingend lid tot en met 39 jaren dienst als zanger. Twee ereleden ontvingen eveneens een bronzen medaille „Pro Merito” voor hun beider 48 jaren lidmaatschap. Het uitvoeren van een 3-tal liederen oogstte veel bijval. We beschouwen ons niet als kunstenaars maar denken toch goede liefhebbers te zijn en kijken graag op naar ons werk; we smeden ondertussen een echte vriendenband tussen zangers en leden. We houden momenteel voet bij stuk en tellen 28 zangers. Daarbij komen nog de bestuurs- en ereleden : samen 98 man. Met goede moed werken en zingen we verder. Want boze mensen zingen niet.

Voorzitter der Koninklijke zangvereniging
„EENDRACHT” Heikant
Burm Alfons

ER IS NOG NIETS VERANDERD ... OF MISSCHIEN WEL ? ...

Tekenaar Gustaaf Van Driessche schetste in de Gazet van Zele bij het heraanknopen van de voetbalderby's tussen FC Scela Zele en SK. Zele het verloop van het eerste naoorlogse derby.

De toenmalige titel werd in 1970 op een ander vlak aktueel. Er had nl. een fusie plaats tussen Kon. FC Scela Zele (1925), KSK. Zele (1927) en FC De Zeven Zele (1968) onder de nieuwe benaming KON. FC EEN-DRACHT ZELE. De nieuwe klub kwam officieel tot stand op 1 juli 1970 en nam de plaats in van FC Scela in Bevordering. Kleuren : rood-zwart.

NOG FOLKLORE TE ZELE?

In het volksleven zijn er gebruiken die onafscheidbaar verbonden zijn aan een bepaalde streek. Het zijn folkloristische gewoonten die van generatie tot generatie voortleven, in arbeid en vermaak, in lief en leed en meestal voorkomen op bepaalde tijdstippen en feestdagen. Zo kent men — om er enkele te noemen — het zingen en zich verkleeden op oudejaarsavond en op Driekoningen, koeken bakken op Lichtmis en Vastenavond, de karnavaliëringen, paaseieren rapen, de meiboomplanting, de St.-Pietersvuren, het dansen onder de rozenhoed e.a.

HET MEIZINGEN

Te Zele — en dit is nog één van de zeldzame plaatsen in Oost-Vlaanderen — blijft het meizingen nog in zwang. „Met meitakken in de hand liepen de kinderen van deur tot deur en, in ruil voor het zingen van een mooi meiliedje, ontvingen ze eieren, geld of een zoetigheid, die er in bestond de Meibruid of het Meiroosje, een met bloemen versierd meisje, zinnebeeld van de weergekeerde zomer, feestelijk in te halen” (1).

Sindsdien is de betekenis enigszins geëvolueerd maar in grote trekken is de traditie gebleven. Op meiavond (en -nacht) gaan vooral groepen volwassenen hun vrienden en sympathisanten met muziek en zang een serenade brengen, de boodschap van lente en nieuw leven. Hoe heerlijk klinkt die zachte meizang, hoe stemmig weergalmen die opgewekte tonen van een of andere landelijke blaaskapelle en hoe mooi is het symbolisch gebaar bij het aanbieden van een bloeiend meitakje...

Het gebeurt allemaal zo ongekunsteld en spontaan zodat het een trouwe en volkseigen weergave is van hetgene hier te Zele reeds van oudsher traditie was...

(1) *Eigen haard, grepen uit de Vlaamse folklore*, door Dr K. C. PEETERS.

Foto Frans Van Wiele

Worp met de gouden kloddezak

DE WORP MET DE GOUDEN KLODDEZAK

De Zelenaars hebben zich nooit geërgerd aan de spotnaam „Kloddezak”. Ze hebben er niet alleen een eretitel van gemaakt maar zelfs een gebeurtenis met folkloristische inslag aan verbonden.

Zoals de „Krakelingenworp” en het smijten van „Apostelbroden” is „de worp van de gouden kloddenzak” een gewestelijke gebeurtenis geworden welke ter gelegenheid van de Feestmarkt duizenden te been brengt. De Feestmarkt, ingericht door de Mid-denstandsbond en de Marktkramers wordt gehouden op de dinsdag van de verlofweek waarin de nationale feestdag valt.

Tientallen kloddezakjes worden dan op het uur „H” uit alle richtingen uit de Zeelse toren geworpen. Er ontstaat op de markt een massale drumpartij, een springen, stoten en grabbelen om één van de kostbare zakjes met het edel manna te bemachtigen, want elk van de zakjes bevat een gouden of zilveren muntstuk en... is gevuld met afvalstoffen van het vlas.

De kloddezak vindt natuurlijk zijn oorsprong in de destijds bloeiende vlasnijverheid van Zele. Nadat het vlas zijn verschillende bewerkingen ondergaan had, moest het gezwingeld worden om alle lemen te verwijderen. Dit gebeurde bij middel van een groot draaiend wiel waaraan houten kammen waren gehecht. Door deze bewerking werden de minderwaardige vezels verwijderd en kreeg men een soort afval, klodden genaamd.

Veel Zelenaars gingen met grote zakken deze afvalstoffen opkopen, ook in de omliggende gemeenten, om dan vervolgens terplaatse de klodden te verwerken tot koorden, die op hun beurt tot zelfs buiten de provinciegrenzen aan de man werden gebracht.

Dat men de Zelenaars — met hun kloddezakken — nagenoeg overal kende, hoeft geen betoog. 't Is dan ook weinig verwonderlijk dat wij als kloddezakken op de tong lagen... En nu nog, want onder folkloristische vorm krijgen de mini-zakjes zelfs een maxi-waarde. De veroverde zakjes worden als trofee fier megedragen en krijgen een ereplaats aan de open haard, op een Vlaamse schouw of ergens aan een rustieke zoldering.

E. Q.

Kunstschilder Pieter Gorus
1881-1941

ZELE EN ZIJN PROMINENTEN

PIETER GORUS

Ter gelegenheid van de voorbije tentoonstelling van de schilderwerken van Pieter Gorus publiceren we heden een zeer beperkte levensschets van deze grote kunstenaar.

90 jaar geleden, precies gezegd op 23 februari 1881, werd Pieter Gorus te Dendermonde geboren. Op 23 februari was het bijgevolg de 90ste verjaardag van zijn geboorte. Zele mag deze datum niet ongemerkt laten voorbijgaan.

Immers, na de eerste wereldoorlog kwam het gezin Pieter Gorus-De Wilde zich te Zele vestigen en wel nl. in een comfortabel herenhuis op Zele-Dijk, waar nu het fiscaal bureau Pas is gevestigd. Hij was de zoon van een textielnijveraar uit Dendermonde. Deze had echter een buitengoed in Wanzele waar hij zelfs burgemeester werd.

De aanleg tot de kunst zat wel in de familie. Niemand echter dacht eraan voor zoon Pieter een kunstenaarsloopbaan te kiezen. Reeds op 16-jarige leeftijd had hij zijn humanioradiploma op zak. Hij werd bestemd voor Leuven, waar hij in de bijzondere scholen de studiën voor ingenieur zou aanvangen. Twee jaar hield hij het uit. Toen gaf hij er de brui aan en wilde kunstschilder worden.

Op zeer jeugdige leeftijd volgde hij reeds de lessen aan de Dendermondse akademie onder leiding van Jacob Rosseels en Isidoor Meyers. 27 jaar vóór hem zag Franz Courtens eveneens het levenslicht te Dendermonde. De jonge artiest in spe zag hem vaak schilderen wat zeker de begeerte in hem wakker hield om ook eens schilder te worden. Vader had er echter anders over beslist. Te Leuven volgde hij, niettegenstaande hij student was aan de universiteit, tevens lessen in de kunst. Het vuurtje doofde dus niet uit.

Op ongeveer twintigjarige leeftijd ving zijn kunstenaarsloopbaan aan. Hij was trouwens niet de enige die zijn universitaire loopbaan staakte. In hetzelfde jaar als hij gaf Herman Broeckaert, geboren te Wetteren, er eveneens de brui aan en staakte zijn studiën van advocaat. De twee kunstbroeders zouden samen het grote avontuur wagen. Andere tijdgenoten waren Leo Spanoghe en later Boere-waerd, Van der Smissen, De Buck, Willems, Jan Maes en nog anderen.

Vrij spoedig kende Pieter Gorus een benijdenswaardig sukses. Tijdens de wereldoorlog 1914-1918 verbleef hij met zijn gezin op Overmere-Donk. Na de oorlog vestigde hij zich, zoals reeds hoger gezegd, te Zele-Dijk, waar hij de heerlijkste periode van zijn kunstenaarsloopbaan kende. Velen zullen zich nog de joviale schilder herinneren en hebben hem menigmaal de straatjes van Zele, met telkens onze mooie toren op het achterplan, alsmede de molen op het Zandbergplein, zien op doek brengen. En de bewoners van Zele-Dijk kenden hem beter dan wie ook. Bestendig werkte hij aan de Schelde en omgeving. Zeer graag legde hij een kaartje in „'t Schipken”. Ook in „De Kroon” zagen we hem vaak verdiept in zijn geliefkoosd spel bij menig pintje.

Toen brak de tweede wereldoorlog los. 1941 was het jaar van zijn 60^e verjaardag. Het zou ook zijn laatste levensjaar worden. Tijdens de nacht van 12 op 13 mei, in volle lentetijd, waarvan hij zoveel hield, kwam hij op tragische wijze om het leven. Dit is dus 30 jaar geleden. Niet alleen zijn gezin treurde om dit plotse verscheiden maar eveneens zijn talrijke vrienden en bewonderaars. Pieter Gorus, de levenslustige, was niet meer.

Deze dubbele datum heeft Zele herdacht. Wat er zoal gedaan werd om de meester een waardige hulde te brengen, kunt u in dit jaarboek lezen. In 1971 herleefde Pieter Gorus. Naast het kunstschip Pieter Gorus en de Pieter Gorusstraat, zullen nog andere blijvende getuigenissen de faam van een groot schilder vereeuwigen.

Menig Zelenaar is de gelukkige bezitter van één of meer mooie doeken van Pieter Gorus. Het werd dan ook een interessante retrospectieve. We danken hierbij nogmaals alle bezitters die ons een of meer werken in bruikleen afstonden.

SPROKKELINGEN

ZONDERLINGE TAEI (1) TE ZEIE

De tael der vlamingen wordt, zoo als genoeg bekend is, in de provintiën Oost- en Westvlaenderen, Antwerpen, Limburg, en in een gedeelte van Braband, algemeen gesproken, ter uitzondering van eenige vreemdgezinde huisgezinnen, die, of uit trotschheid, of uit naäpery, het fransch in hunne gesprekken bezigen.

Waer of het beste vlaemsch gesproken wordt ligt in myn plan niet te onderzoeken; overal treft men eenige onregelmatigheid, in het spreken, aen; overal vindt men eenige afwykingen, zonder dat dit nogtans tot eenen eigenlyken tongval eener vreemde tael overga.

Men weet, dat in het land van Waes en in geheel het distrikt van Dendermonde het vlaemsch, over het algemeen, de tael der gemeenzame gesprekken is, en nogtans is het juist in die streek, en byna in haer middelpunt, dat men eene bevolking aantreft, wier spraek noch uit het vlaemsch, noch uit het hoogduitsch, is voortgesproten. Zij spreekt geen byzonder dialect; maer een recht mengmoes, deels van uitheemsche, deels van eigene woorden, die zy zelf gevormd heeft.

De gemeente Zele, gelegen tusschen Dendermonde en Lokeren, tusschen de rivieren de Schelde en de Durme, is de verblyfplaets dier vreemdsprekenden; niet het dorp, maer twee daer aen grenzende gehuchten, eene bevolking van omtrent drie duizend inwoners bevattende, en door het dorp gescheiden zynde, hoewel er

(1) In : *Belgisch Museum voor de Nederduitsche Tael- en Letterkunde en de geschiedenis des Vaderlands*. Te Gent, bij F. en E. Gyselynck, Boek- en Steendrukkers, 1837, 8°, blz. 447-453.

geen enkele Zelenaer zy, die deze tael niet verstaet, zonder dezelve nogtans te kunnen spreken.

Meest alle deze lieden zyn vervaerdigers of koopmans van zeildoek en inpaklinnen, goederen die zy eertyds in Frankryk, Holland, en zelfs in Engeland gingen te koop veilen. Thans reizen zy daermede slechts de Belgische provinciën rond. By elkander wezende, spreken zy byna algemeen en uitsluitelyk deze tael, die zy het Bourgoendsch (Bourgondisch) heten, doch in het byzyn van anderen gebruiken zy het Zeelsche vlaemsch, immers wanneer zy hunne gesprekken willen laten verstaan.

Van waer dit volk afkomstig zy, en hoe lang het bestaen hebbe, is my tot nu toe, in weerwil van vele nasporingen, niet gebleken; maer ten opzichte der woordrykheid van deszelfs spraek zou men zich verwonderen, wanneer men er woordenboeken van zag te voorschyn komen ⁽²⁾.

Ofschoon men in die tael hier en daer al eenige van het Fransch of van het Hoogduitsch afgeleide woorden aentreft, zoo heeft men er echter geene in, die met de eigenlyk Engelsche woorden overeenstemmen, waeruit men dus zou moeten afleiden, dat die tael zeer lang moet bestaen hebben, dewyl dit volk eertyds meer met Engeland, dan met Frankryk of Duitschland, handel dreef.

Ter uitzondering der lidwoorden, voorzetsels, en voëgwoorden, vindt men er weinig vlaemsche woorden in; en die er van afgeleid schynen zyn zoo naeuw aen de werking, die er van uitgaet, of het werk, dat zy voorstellen, verbonden, door verandering of byvoeging van uitgang, dat men schier zou moeten gelooven, dat de tael opzettelyk door kundige mannen gevormd en samengesteld is.

Meest al deze woorden, eenen persoon of eene zaek voorstellende, hebben achter de werking, die zy uitdrukken, of die er van voortkomt, den uitgang *rik*, als : de *lichterik* (de dag), de *zitterik* (de stoel), de *terterik* (de voet)⁽³⁾, de *klonkerik* (het glas), van *klinken*, enz.

(2) Men heeft my verzekerd dat de eerw heer DHOOGHE, eertyds onderpastor te Zele, er twee dusdanige vervaerdigd heeft.

(3) In sommige andere plaetsen van ons land zegt men ook *terten*, voor trappen met de voeten : de *deeg terten*, enz.

De byvoeglycke naemwoorden en de bywoorden hebben doorgaens den uitgang *ig*, als : grandig, van het fransche woord *grand*, kiewig (schoon), krottig (kael) ⁽⁴⁾, klitsig (slecht), enz. De trappen van vergelyking hebben in de uitspraek den zelfden uitgang als die, welke in het vlaemsch gehoord worden.

De voornaemwoorden maken meest wangeluiden, door de gedurige herhaling, welke, uit gebrek der betrekkelijcke voornaemwoorden, telkens voorkomt. Het zelfstandig naemwoord wordt meest altyd voor den derden persoon gebezigd.

De werkwoorden zyn byna alle gelykvloeyende en volgen de zelfde regelen van vervoeging als die, welke men in het dagelyksch gesprek hoort, ter uitzondering van de onvolmaekt verleden tyd, in den welken men steeds eene *n*, zoo voor het enkelvoud als voor het meervoud, en somtyds het achtervoegsel *gen*, hoort : ik bekten, gy sjoerden, hy flikten, ik veendegen, gy foktegen, enz.

Zie hier eene overzetting, in het Bourgoendsch, van de parabel des verloren zoons :

Daer modeerdegen ne keer ne grandigen bol, die deux knullen maesden. De kietste knul kabeeldegen aen zyn âken : bol, stuipt michels de splent, die my grandig modeert, en den bol doktegen de splent. Jetse lichterikken nog, de kietste knul flikten splent en dos en foktege foei naer ne lensen paï, daer e de poen verspleytte in de trankkeetjes en in doddigheid.

Als al den dos en den splent verspleyt moderdegen veendegen er sé lichterikken in da paï : de knul begost krot te verpassen; en maesdegen het doddig en klits. Hy foktegen by nen bekker van en village om hem te verpassen voor te trafakken. Dien bekker kabeeldegen hem : fokt naer michels granze om de tjuttens kiwig te besjoeren, dan ze niet foei en fokken. De knul kreeg grandige schrans en zou van den tjutton bik gewild hein, maer hy maesdeger nen egel af. Tein veendigen de knul paf, en treuvelde : combien trafakkers moderender nie in myn âkens keete, die kiwig oeft mazen, en michels molt van de schrans. Michels zal by zynen bol

(4) *Krot verkoopen*, voor moede lyden, wordt in vele andere plaetsen gebruikt.

fokken en hem kabeelen : Bol ! michels heet een klitsige ouvrage geflikt tegen de kiwige lichterik en veur ou, en meriteert niet da ghem as ou knul sjoert; pakt michels as eenen van ou trafakkers. Die kietsten leveurdegen hem tein en foktegen naer' zyn âkens granze; den diën sjoerdegen den knul in de lense, veendigen kiwig by hem, paktegen hem in zyn klampen, en maesd hem kiwig geflikt. De knul treuveldegen : Bol ! michels heed en klitsige ouvrage geflikt tegen de kiwigen lichterik en veur ou, en meriteert nie da ghem as ou knul sjoert; pakt michels as eenen van ou trafakkers.

Maer den bol kabeeldegen aen nen trafakker, vit ! dokt den grandigen dos aen den knul en dost hem kiwig; dokt hem ne ronderik aen zynen feem, en trederikken aen zyn terterikken; port den grassigen vaurik en kiecht hem voor kiwig te bekken en een grandige karmoelje te flikken. Michels e knul modeerdegen mol en maesd nou kiwig, hy modeerdegen foei en nou in de keete. En ze bektegen en buisdegen grandig.

De kantigste knul trafaktigen in den operik, en as hy naer de granze veendigen, sjoerdegen hy parnassen en flikkeren. De knul vlamdegen naer de trafakkers, en kabeelde : wa modeerd da ? Nen trafakker treuveldegen hem : ou frère maesd geveend, en ou âken maesd geflikt kichen den grassigen vaurik, om dat den bol nou zynen knul kiwig sjoert. — De kantigsten modeerdegen jan en wildegen in de keete nie fokken. — Tein veendigen den bol en nosterden hem kiwig, maer dien kabeeldegen in jannigheid : Bol ! michels maesd veur ou zooveel grandige lichterikken getrafakt en ze leven niet klitsig geflikt, en ge maesd michels noppe gesteupen, of geen fopperiksken, om een karmoelje te dokken aen michels kiwerikken, maer as ou kietste knul geveend maesd, die dos en splent by de trancken en in de doddige keeten verspleytheid, flikt den bol den grassigen vaurik kichen. — Tein treuvelden den bol : knul ! ge modeerd me michels en da michels maesd, maesd de knul. — Wy zullen een kiwige en grandige karmoelje flikken, en schoenkelen; want ou frère modeerdegen mol en maesd kiwig; hy modeerdegen foei en nou in de keete.

J. B. COURTMANS.

AENMERKINGEN

op het voorgaende stuk

Zeer welkom was aen den uitgever van het Museum dit bericht van den heer Courtmans, en volgaerne zal men in het vervolg ook eene plaets verleenen aen mededeelingen van dergelyken aert, vooral wanneer die eenig licht kunnen verspreiden omtrent den oorsprong en de toepassing van zulke tot dus verre onbekende spraken, en van de bevolking welke daarvan gebruik maekt. Men heeft my verzekerd dat er omstreeks Audenaerden ook nog gemeenten zyn, waer iets dergelyks gevonden wordt. Ik verlang zeer ook van dien kant berichten te mogen inwinnen. Inzonderheid zou het my aengenaem wezen liederen of gedichten, in het zoogenaemd *Bourgoensch* opgesteld, mynen lezeren te kunnen mededeelen. Zeer zeker bestaen die.

Naer het my voorkomt is het Bourgoensch geene tael uit Bourgondie hergekomen, maer eene oude dieven- of landlooperstael, dergelyke men er in meer andere gewesten van Europa ontmoet. De duitschers noemen dit *Rothwälsch* of *Jenische Sprache*, onderscheiden van het *Jüdischdeutsche* en van de *Zigeuner-* of *Bohemiers-tael*, doch met beiden eenigermaete verwand. Zie het *Conversations-Lexicon*, op het artikel *Rothwälsch*. Zy werd in Duitschland zeer veel gesproken gedurende de religie-oorlogen; doch schynt aldaer nooit anders dan als eene louter by overeenkomst gesmeedde kunsttael gekend te zyn geweest, terwyl het Bourgoensch van Zele wezenlyk voor die het spreken eene moedertael blykt te wezen. Professor Hoffmann von Fallersleben heeft in zyn *Monatsschrift von und für Schlesien*, 1829, bl. 55-68, een artikel over het *Aeltestes Rothwälsch in Deutschland*, en daerin verscheiden versjens, mitsgaders een lyst van Rotwälsche woorden, medege-deeld, uit welke ik opmake dat er wellicht eenige betrekking tusschen de door hem aengevoerde en de binnen Zele gebruikelyke tael heeft bestaan ⁽⁵⁾. Ik vind in zyn lyst, onder andere, ook de

(5) De overeenstemming van het hoogduitsche Rothwälsch met de byzondere spraek te Zele is echter minder opmerkelyk, indien men daerover oordeele naer den inhoud van een boekjen, hetwelk my, by het afdrucken van het

hierboven gedrukte woorden *grandig* en *kiwig*, genoegzaam in denzelfden zin. Ook dezelfde wyze van woordvorming : *Glesterich* (glinsterik) glas, *härterich* (harterik, hartvanger) een mes, *senftrich* (zachterik) een bed. *Schrenz* (stube) staet byna gelyk met *granze* (grange), van het Bourgoensch, welke laetste tael echter veel meer met fransch vermengeld is. Zie hier een klein proefjen van het duitsche Rotwälsch :

Funckert her ! hier lasst uns hocken
Hol der Ganhart das Geschwenz !
Auf dem Terich ist 't ja trocken,
Wie am Glatthart in der Schrenz.

Wie der Fluchart freut sich grandig
Auch der Gleicher allerwärts
Jeder Strombart ist sein Kandig
Und sein Windfang ist die Schwärz.

Het kan wezen dat, in langvoorleden tyd, een bende van vreemde uitwykelingen zich by Zele hebbe neêrgezet, om aldaer eenig bestaen te vinden: waeruit dan allenskens eene grootere bevolking mag zyn onstaen, by welke men, tot het dryven van verholen handel of smokkelary, het noodig oordeelde eene byzondere tael te gebruiken.

J. F. WILLEMS.

bovenstaende, ter hand komt, getiteld : *Rotwellsche Grammatik oder Sprachkunst, das ist Anweisung wie man diese Sprache in wenig Stunden erlernen, reden und verstehen möge, Absonderlich denenjenigen zum Nutzen und Vortheil , die sich auf Reisen, in Wirthshäusern und andern Gesellschaften befinden, das daselbst einschleichende Spitsbuben-Gesindel, die sich dieser Sprache befleissigen, zu erkennen, um ihren diebischen Anschläge dadurch zu entgehen.* Francfurt an Mayn, 1755, kl. 8°. Het daerin voorkomende woordenboek bevat woorden, die ik by Courtmans of Hoffmann niet vinde.

ONZE BOEREN VERHEERLIJKT ⁽¹⁾

ZELE

In den nacht van 20 tot 21 October 1798, rond 11 ure, vielen een 40tal opstandelingen van de wijk Durmen, binnen het dorp.

De voorzitter der municipaliteit, Pieter Marien, wordt gedwongen de sleutels der kerk af te geven en hen te volgen. Met middernacht komt een nieuwe troep in het dorp. Deze had het gemunt op Eugene Debbaut, commissaris der uitvoerende macht, een jong mensch, door de geschiedenis afgeschilderd als zijnde zacht van karakter en zeer gediensdig; — doch die, door het doen uitvoeren der tergende wetten van de Republiek, de bevolking tegen hem had opgejaagd. Men keert het huis van P. Marien, waar hij met zijne vrouw verscholen zat, het onderste boven, ontdekt den commissaris en voert hem naar de herberg „De Zwaan”. Hij gelukt er echter in te ontsnappen, doch, in de vlucht, stronkelt hij over een graf op het kerkhof. Ingehaald, wordt hij gesleept tot onder den vrijheidsboom en daar met kolfslagen afgemaakt.

Nog een drijtal huizen van franschgezinden worden geplunderd.

Den 21 werd Zele wederom door de Franschen bezet.

Op 22 October viel Rollier, gekomen uit Brabant, na Dendermonde bezet te hebben, tot drijmaal toe de verschansingen der Franschen aan, doch moest met groot verlies achteruit wijken. Zele bleef in de handen der Republikeinen.

(¹) In : VAN CAENEGHEM (K.), *Onze boeren verheerlijkt. Gedenkboek der Eeuwfeesten van den Boerenkrijg 1798-1898*, Ieperen, Callewaert-De Meulenaere, drukker van 't Davids-fonds, 1903, 8°, blz. 106-108 (Uitgave van het Davids-Fonds, nr. 136).

Herdenken

Er hebben te Zele geene feesten plaats gehad, uitsluitelijk aan het herdenken van den Boerenkrijg gewijd. Maar bij de plechtige inhuldiging van den E. H. pastoor de Stoop, den 21 Oogst, had een deel van den praalstoet betrek op de gebeurtenisen van 1798.

21 Oogst 1898

Herdenking van den Boerenkrijg, ingericht door het Davids-Fonds en den Kring „Voor Kerk en volk”.

1° *Groep te peerd.* — A) Vaandrig van den Boerenkrijg, dragende de witte vlag met 't roode kruis; B) Baron J. J. de Meer van Moorsel en zijn schildknaap; Jan van Saxen en Philip Collier; C) Rollier, aanvoerder der Boeren van Klein-Brabant, draagt hier het uniform van Oostenrijsch generaal, welke titel Karel van Loupogne hem bezorgd had; D) Van Gansen, opperhoofd der Kempische boeren; E) Van der Smissen voerde de Brigands aan langs de Denderboorden; F) Karel van Loupogne, Oostenrijsch kapitein, stond aan het hoofd der patriotten uit 't Soniënbosch; G) Antoon Constant, van Roux-Miroir, Waalsche patriot.

2° *Wagen.* — In top van den praalwagen prijkt het standbeeld, onlangs te Mol ingehuldigd, en dat de verpersoonlijking is der spreuk „*Stervend voor God en Vaderland*”. 't Is dank aan de welwillende toelating van het comiteit van Mol en van den beeldhouwer Aloïs de Beule, onze dorpsgenoot, die het ontworpen en vervaardigd heeft, dat wij het meesterstuk konden bekomen.

Vóór het standbeeld, op 't middenplan van den wagen staat de tent van Rollier, in zijn kamp te Veldeken. — De hoofdman studeert er, samen met Petrus Apers, Sierens, Quarteer en Pannekoek, van Zele, eene landkaart die hem zal inlichten nopens de ligging der plaats en het uitvoeren van zijn krijgsplan.

Van boven op de tent prijken de vlaggen van Lebbeke en Bornhem waarmee te Zele gestreden is.

Vóór de tent van Rollier, op 't voorplan van den wagen, een aantal boeren die hunne wapens herstellen of kuischen voor den

nakenden strijd. De E. H. onderpastoor van Camp (vermomd) zit in hun midden en bidt den Rozenkrans vóór.

Aan den achterkant van den wagen zien wij de deur der parochiekerk van Zele, waar een Franschen plakbrief is opgenageld. — Eenige Boeren, waaronder de genaamden Marcelus Raemdonck en Pieter Joannes van Eetvelde, na eerst twee schildwachten ontwapend te hebben, rukken den plakbrief af, en openen de kerk.

De wagen wordt getrokken door 8 ossen, geleid door Boerenkrijgers.

Boeken

1. Geschiedenis van Zele, door de Potter en Broeckaert.
2. Schets ener geschiedenis der gemeente Zele, door Hon. Staes.

NOTRE-DAME-DEN-TUIMELAAR, A ZELE (1)

Il y a bien longtemps un paysan de Zele découvrit dans son champ une petite statuette en bois de la Vierge. L'ayant emportée a la maison, il la mit négligemment sur une petite armoire. Mais le lendemain elle n'était plus là, et à sa grande surprise il retrouva la madonne à la même place dans son champ. Trois fois il rapporta ainsi l'image à sa maison, et trois fois elle retourna au champ, quoique la troisième fois le paysan eût pris la précaution de l'enfermer dans un coffre de bois. Alors il s'en alla chez le curé pour lui raconter la chose. Celui-ci comprenant ce que la Vierge voulait, fit construire dans le dit champ, à l'endroit indiqué par la statuette, une petite chapelle et y plaça la madone miraculeuse, à laquelle le peuple donna le nom de „Onze-Lieve-Vrouwe-den-Tuimelaar”, ce qui signifie : *Notre-Dame-la-Rouleuse*, parce qu'elle roulait toujours de la maison du paysan à son champ.

N.B. — De verschillende geschiedkundige sprokkelingen die in ons jaarboek worden ingelast hebben tot doel alle losse en verspreide teksten samen te brengen, om een geheel te vormen van onze Zeelse geschiedenis.

Reeds verschenen :

I. Zele in : *Beschryvinge vande Stadt ende Landt van Dendermonde door Jacobus Maestertius* (1646).

II. *Liedeken tot lof der Zeelsche Patrioten en Patriotessen.*

III. *De bende van „Jan De Lichte” en zijn gezel „een Zelenaar”.*

G. BEIRENS.

(1) In : *Revue des traductions populaires. Recueil mensuel de mythologie, littérature orale, ethnographie traditionnelle et art populaire.* Paris, févr.mars, 1908, XXIII, nos. 2-3, blz. 70, 8°.

HENNEP (KEMP)

In een gesprek met een paar oudere boeren (gebroeders Jules en Hektor D'Heer) hadden we het over dit landbouwgewas uit de oude tijd dat destijds in het Dendermondse nogal veel werd gezaaid en dit vooral in Berlare, Zele, Grembergen en Hamme.

Nu zien we de kemp (hennep geschreven in boek en blad) nog enkel sporadisch in percelen van een paar vierkante meter omwille van het zaad voor vogelliefhebbers.

Vanaf 1940 was het praktisch volledig gedaan met dit gewas. Immers de grond moest beschikbaar gesteld worden voor de voedselvoorziening van de bevolking tijdens de oorlog. Kemp leverde de vezel voor de zeeldraaiers en was niet van onmiddellijke behoefte voor de gemeenschap. Na de oorlog kwam dan nog de kunstvezel de natuurlijke vezel verdringen.

De meeste jongeren zullen zich deze rijzige plant dan ook niet meer kunnen voorstellen. Ze wordt, als kultuurplant met een greep afstand van elkander, tot 3 meter hoog. Als alleenstaande plant begint ze te vertakken, ze groeit niet zo hoog maar geeft meer zaad.

Kemp heeft een donkergroene stengel en bladeren (vingerenblad). Hij heeft een scherpe maar niet onaangename geur en is tweehuizig, d.w.z. dat er mannelijke en vrouwelijke planten zijn (zoals bij spinazie). De benaming van de mannelijke en vrouwelijke planten schijnt nogal eigenaardig en misleidend, immers de mannelijke plant heet kempin, de vrouwelijke kemphaan (soms kempaert).

Hierover hadden we veertig jaar geleden op een examen voor tuinbouwvoordrachtgever een woordenwisseling met de professor die betreffende de tweehuizigheid van spinazie het voorbeeld van de kemp aanhaalde, maar niet wist van die schijnbaar verkeerde benaming.

Kemp werd gezaaid in oud land, dit is land dat de laatste 6-7 jaar niet werd diepgespit. Kempland werd zo laat mogelijk in het voorjaar gespit dit is einde april, begin mei, alleszins nadat het aardappelveld was gespit. Op die diep gespitte grond werd eerst beer gevoerd. Die „beerslag” leggen was ook al een formaliteit. Immers, er mocht zo weinig mogelijk grond vastgereden worden, dus een minimum van karresporen van waaruit de beer kon verspreid worden. Het karrespoor werd nadien opgestoken.

Stalmest werd ruim toegediend wanneer er geen „beerslag” was en opgedragen met een mestberrie. Men gebruikte bij voorkeur halfgeteerde mest, die een paar maanden in de put gelegen had. Op verse stalmest kon de kemp wegteren. Ook werd 300 kg guano per ha toegediend. De opengespreide stalmest werd ondiep omgeploegd met de kleine staartploeg. De ploegsneden werden getrapt met gleuven, per snede zo smal mogelijk om het zaad schoon op rijtje te krijgen. Daarom werd getrapt met de zijkant van de voet. Hierin werd het kempzaad gezaaid in een zo vers mogelijke grond en dit rond 10 mei. Het zaad werd soms een nacht geweekt om het vlug te doen kiemen. Immers, de vogels zijn verzot op kempzaad, en hoe vlugger de kemp goed „boven” stond hoe eerder het „mussenwachten” gedaan was. De mussen van het veld houden was een hele karwei. Soms werden oude kempstalen op het veld gezet met papier aangebonden; soms werd er een koord gespannen over heel het veld, waaraan ook papier en bellen gebonden waren, men kon dan vanaf de uitkant aan de koord trekken die tot de andere kant van het veld in beweging kwam; maar altijd was er het festijn met de potschelen die, vanaf het ochtendgloren, door de „mussenwachter” wandelend langs de partij kempland, tegen elkander werden geslagen om de vogels te verjagen. Belust op het kiemende kempzaadje, werd de aandacht der vogels getrokken door de bleke kleur van het pas ontsproten stengeltje. Na een paar uur reeds was het jonge stengeltje tot groen verkleurd en was de vreterij gedaan. En zo konden we beleven dat de boer te zeven uur nog moest mussen wachten en te negen uur mocht stoppen omdat er genoeg plantjes boven stonden. De nakomers waren dan voor de mussen omdat de overtollige planten

naderhand toch moesten uitgewied worden. Het „mussenwachten” gebeurde veelal door de kinderen, die hiervan reeds een paar uren geklopt hadden vóór ze ’s morgens op school kwamen.

Het wieden gebeurde met een dubbel doel : overtollige planten verwijderen, samen met het onkruid. Nochtans was het onkruid niet het grote gevaar. Immers door de hoge en dichte groei van de kemp, kwam het onkruid niet tot ontwikkeling. Kemp werd soms gezaaid op „vuil land” om onkruid (peeën) te vernietigen.

De eerste drie weken scheen de kemp niet veel te groeien, maar in juli en augustus kon hij, op warme dagen, soms meerdere centimeter per dag bijwinnen. De volgroeide stengels hebben 1 cm tot 2 cm doorsnee.

Eind augustus, begin september is de bevruchting van de vrouwelijke planten (kemphaan) gebeurd en worden de mannelijke planten (kempin) ervan tussen uitgehaald door ze uit te trekken. Met een lichte kempplant werd het handvol kemp in een busseltje (zanten) gebonden, en naast het kempland (op aardappel- of stoppelveld of soms in de rijweg) te drogen gelegd. Na een drietal dagen werd de kemp recht gezet met acht zanten bijeen om te „blanken”, dit is geel worden.

Half september of rond 20 september zijn ook de vrouwelijke planten (kemphaan) volgroeid (het zaad is rijp), ze worden uitgetrokken en ook in bussels, nu op het kempveld, te drogen gelegd, de koppen op het onderste van vorige bussel opdat het zaad niet tegen de grond zou liggen.

Bij een eerste zonnige dag (einde september) werd de kemphaan op dekzeilen gelegd (soms werd een „den” gestampt) om een eerste maal gedorst te worden, en dan konden we de rytmische vlegelslag horen met twee, drie of vier vlegels (drieslag of vierslag) met een regelmaat als de tam-tam uit de oerwouden. Na die eerste dorsing werd de kemphaan recht gezet (een achttal bussels of zanten tegeneen) om verder te drogen en te blanken.

Het zaad kwam niet allemaal vrij van de eerste dorsing zodat een tweede dorsing noodzakelijk was. Het vrijgekomen zaad en kaf werd met de wanmolen van elkaar gescheiden.

De twee of soms driemaal gedorste kemphaan werd daarna met bussels tegen elkaar gezet met de „slodder” (dit is de kleine kemp en gebroken stalen) boven op de kop om verder te blanken, in afwachting dat er tijd vrij kwam om de kemp te „rotten”.

Nà kempkultuur vrijgekomen grond werd zeer voordelig genoemd en vrij van onkruid. Daarom werd op zulke grond tarwe gezaaid en daarna vlas, waarvan de kwaliteit, naar het zeggen van de boer, het bewijs leverde van de goede eigenschappen van kemp-land.

Het rotten gebeurde dan vanaf eind oktober en gedurende november en december. Het overschot gebeurde in maart. „Roten” was de kemp aan het water toevertrouwen om door de werking van bepaalde bacteriën de bast (vezel) van de stengel los te krijgen.

In bussels werd de kemp, gebonden met strobanden, „kop aan gat” in wallen, grachten en natuurlijke vlasrotten gelegd; over die bussels werden — over de breedte — dunne takken (koddekens) gelegd en hierop graszoden om de kemp evenmatig te laten zinken onder het wateroppervlak. De duur van het „rotten” was afhankelijk van de warmte gedurende die dagen.

Bij niet vriesachtig weder, einde oktober, begin november duurde dat enkele dagen; maar rond St.-Elooi (begin december) kwam de kemp soms in het ijs te liggen en duurde het rotten langer. Sommige boeren gebruikten hierbij als maatstaf het volgende. Wanneer in het nabije veld rogge werd gezaaid dezelfde dag dat de kemp in het water werd gelegd dan was de kemp ongeveer klaar als de rogge bovenkwam. Bij warm weder was de rogge vroeger gekiemd; bij koud weder omgekeerd. Wanneer de kemp klaar was, werden de graszoden van de kemp genomen met de kempriek (dit is een gewone riek maar met zeer lange steel); ook de takken werden weggenomen en de bossen kemp bovengehaald met kempriek en kemphaak. Een zware taak voor een persoon alleen!

De „uitgezijpte” bossen kemp werden met twee, drie, rond een boomstam gebonden, of langs een weideafluiting, en de onderste stroband werd losgemaakt om de kemp open te spreiden wat het

drogen in de hand werkte. Wanneer de kemp goed droog was werd hij opgeladen en in de schuur of onder afdak ondergebracht. Het „kemp pellen” kon beginnen.

De boer en zijn knechten plaatsten zich hiervoor in het „achterhuis” op een stoel niet ver van de open haard, met onderuitgestoken benen en een bussel kemp onderaan op de benen tegen de voeten. Sommigen gebruikten een speciaal stoeltje om de bussel kemp op te leggen. Stengel na stengel werd genomen, de onderkant tegen het wortelgestel werd afgebroken en het lint (bast of vezel) werd zo van de stengel afgetrokken. Om veel gewicht van vezel te behouden, behielden de goede „kempellers” de schoen of bad (dit is vezel van het wortelgestel) aan het lint.

Gebroken stengels kwamen in het vuur terecht. Soms werden de stengels (stalen) geheel gehouden om het dak van huis of stal te dekken. De toppen van de stengels van kempin werden als aanstekers voor de pijp gebruikt en bij de haard in potten op de schouw gezet.

Het lint (de bast) werd in bussels van 11 kg met een handige armzwaai in een wroong getrokken en voor de zeeldraaijerij aan de opkoper verkocht.

Dat is wat wij nog weten bij eigen ondervinding en van bevindingen van oudere boeren wat de kweek van kemp betreft. Ongetwijfeld zijn er nog „finesses” of benamingen ter zake die ons ontgaan zijn. Inlichtingen hieromtrent worden dankbaar aanvaard door de Heem- en Oudheidkundige Kring of door ondergetekende.

CAMIEL COLMAN.

BEVOLKING EN WOONGELEGENHEID

Gedurende de laatste jaren is de bevolkingsaan groei van de gemeente Zele sterk verminderd, in zoverre dat er in 1970 slechts een aanwinst van 26 inwoners te noteren viel. Die 26 inwoners, zoals blijkt uit het statistisch overzicht, vertegenwoordigen 0 mannen en... 26 vrouwen.

a) *Beknopte terugblik over de evolutie van de bevolking sinds de tweede wereldoorlog wat betreft de natuurlijke aangroei en de migraties*

jaar	natuurlijke aangroei	inwijking	uitwijking	saldo	totale aangroei	bevolkingscijfer
1940	+ 61	348	236	+ 112	+ 173	15 894
1945	+ 147	349	580	— 231	— 84	15 877
1950	+ 131	241	265	— 24	+ 107	16 541
1955	+ 155	305	340	— 35	+ 120	17 159
1960	+ 144	296	343	— 47	+ 97	17 692
1964	+ 173	352	281	+ 71	+ 244	18 117
1970	+ 120	389	483	— 94	+ 26	18 577

Zoals men bemerkt is de bevolking gedurende de laatste *tien* jaren slechts met 885 zielen gestegen. Bij het bepalen van deze cijfers blijkt dat er steeds een natuurlijke aangroei was maar dat er daarentegen tengevolge van verscheidene oorzaken (o.a. woningtekort, pendelarbeid) doorgaans méér uitwijkingen waren dan inwijkingen. Vandaar het kleine overschot inzake totale aangroei.

b) *Beweging van de bevolking in 1970*

AANGEKOMEN :

	<i>Mannen :</i>	<i>Vrouwen :</i>	<i>Totaal :</i>
<i>door geboorte in 1970 : ⁽¹⁾</i>			
a) met verblijfplaats in de gemeente	133 (124)	130 (129)	263 (253)
b) geboren in andere gemeente	33 (24)	31 (29)	64 (53)
c) geboren in het buitenland	1 (—)	— (1)	1 (1)
<i>door vestiging van gewoon verblijf :</i>			
a) Belg uit andere gemeente	168 (136)	157 (136)	325 (272)
b) Belg uit ander land	11 (1)	11 (2)	22 (3)
c) Vreemdeling uit andere gemeente	12 (19)	9 (9)	21 (28)
d) Vreemdeling uit ander land	11 (20)	10 (19)	21 (39)
Totaal	369 (324)	348 (325)	717 (649)

VERTROKKEN :

door overlijden in 1970 :

a) met verblijfplaats in gemeente	93 (85)	92 (94)	185 (179)
b) in een andere gemeente	16 (14)	5 (7)	21 (21)
c) in een ander land	2 (—)	— (—)	2 (—)

Door overbrenging van gewoon verblijf :

a) Belg vertrokken naar andere gem.	234 (171)	202 (184)	436 (355)
b) Belg vertrokken naar buitenland	6 (7)	5 (12)	11 (19)
c) vreemd. vertr. naar andere gemeente	15 (21)	11 (11)	26 (32)
d) vreemd. vertr. naar vreemd land	3 (9)	7 (4)	10 (13)
e) schrapping A.W. van Belgen	— (1)	— (1)	— (2)
f) schrapping A.W. van vreemdelingen	— (3)	— (—)	— (3)
Totaal	369 (311)	322 (313)	691 (624)
Winst	0 (13)	26 (12)	26 (25)

<i>Bevolking op 31 december 1970 :</i> mannen :	$9\ 294 + 0 = 9\ 294$	(9 294)
vrouwen :	$9\ 257 + 26 = 9\ 283$	(9 257)
Totaal :	$18\ 577$	(18 551)

(¹) De cijfers van 1969 staan tussen haakjes.

c) *Nieuwe woonkernen*

De grootste problemen waartegen de gemeentebesturen zich geplaatst zagen, waren ontegensprekelijk de enorme tekorten aan woningen. Parallelopend met deze dwingende toestand was de slechte bestrating en het groot aantal oude en ongezonde krotwoningen waarin nog veel Zelenaars leefden. Het was ongetwijfeld één der grootste verdiensten van de toenmalige gemeentevaders om aan deze wantoestanden te verhelpen.

In verschillende fazen werd de *Burgemeester Van Ackerwijk* opgericht. Reeds in 1951 waren er 110 woningen betrokken, terwijl op zondag 29 juni 1952 de officiële inhuldiging van de nieuwe wijk plaats greep, in aanwezigheid van Prinses Josephine Charlotte.

Enkele jaren geleden rees een tweede wijk met moderne, sociale woningen uit de grond nl. de *Tuinwijk*. Intussen zag na 1955 ook het *Centrum* het levenslicht, alwaar door verkavelingen, winkelhuizen en woningen via privaat initiatief opgericht werden, met daarbij de mooi-ingeplante administratieve diensten: nieuw gemeentehuis, postkantoor, kantoor der belastingen en brandweerkazerne. In deze drie geciteerde woonwijken staan momenteel 677 huizen met een bevolking van 2 683 inwoners.

d) *De taal der cijfers*

Op basis van de verwerkte gegevens van de jongste volkstelling doorkruisen we aan de hand van deze cijfers onze *traditionele wijken*.

<i>kolom 1</i> <i>wijkomschrijving</i>	<i>kolom 2</i> <i>aantal gezinnen</i>	<i>kolom 3</i> <i>aantal inwoners</i>	<i>kolom 4</i> <i>aantal huizen</i>
HEIKANT (met Bosstraat, Biesbochtstraat, Molenstraat, Bookhamerstraat, Hoogstraat, Sportstraat, Vlietstraat, Gaverstraat)	494	1 562	425
HUIVELDE (met Hansvelde, Hermietstraat, Buffelstraat, Neereindestraat, Bakkerstraat)	349	1 031	305
DURMEN (met Donkerputstraat, Schoolstraat, A. Van der Moerenstraat)	266	765	231
N.B. — De indeling voor Durmen is onvolledig daar een gedeelte van de Durmenbaan behoort tot de parochie Zele en het andere gedeelte kerkelijk tot Durmen. De cijfers van de Durmenbaan zijn bijgevolg niet inbegrepen voor Durmen.			
AVERMAAT (met Meerskant, Rijkenhoek, Scheldestraat, Veldeken, Vaartstraat)	291	888	259
<i>De cijfers van de nieuwe woonwijken</i>			
BURG. VAN ACKERWIJK (12 straten met Nieuwe Kouterdreef)	404	1 340	350
(bevolkingsdichtheid is 3,77 inwoners per huis).			
TUINWIJK (bestaande uit Beukenlaan, Dennenlaan, Acacialaan, Eikenlaan, Wilgenhof)	249	872	200
(bevolkingsdichtheid is 4,36 inwoners per huis, wat wijst op jongere gezinnen).			
CENTRUM (met Minister E. Rubbenslaan, Poststraat, Dreef)	149	471	127

Nog enkele losse gegevens :

— de grootste wijk : Heikant met 1 562 inwoners voor 425 huizen

— de meest bevolkte straten :

LANGESTRAAT	664 inwoners voor	195 huizen
VELDEKENSSTRAAT	612	187
DRIESSTRAAT	599	187
KOUTERSTRAAT	477	150
ELSTSTRAAT	421	157
WESEPOELSTRAAT	395	131
RINKHOUT	381	118

— de meest bevolkte toegangswegen :

LOKERENBAAN	721 inwoners voor	245 huizen
GENTSE STEENWEG	721	237
DENDERMONDEBAAN	599	197
DURMENBAAN	325	101

— de minst bevolkte „straat” :

BEGIJNHOF	6 inwoners voor	1 huis.
-----------	-----------------	---------

E. Q.

INHOUD

	Blz.
Woord vooraf van de voorzitter	5
Jaarverslag van de secretaris	7
Expo II. Zeelse Kant - Zeelse Schilders	13
Geschiedenis van de Kantschool	17
Sprokkels bij de Kunstkant Tentoonstelling	23
Expo III. Huldetentoonstelling Pieter Gorus	25
De Perlefine	29
Het Kasteel te Zele-Hoek	35
De Nieuwe „Hoek”	38
't Goed van Baudeloo te Zele	43
Harmonie Vooruit	47
Koninklijke Zangvereniging Eendracht Heikant	53
Nog folklore te Zele	58
Zele en zijn prominenten	63
Sprokkelingen (Zonderlinge tael te Zele)	65
Onze boeren verheerlijkt	71
Notre-dame-den-tuimelaar	74
Hennep	75
Bevolking en woongelegenheid	81

N.V. DRUKKERIJ ERASMUS LEDEBERG/GENT